

**LIETUVOS RESPUBLIKOS SPECIALIŲ TYRIMŲ TARNYBOS KORUPCIJOS
RIZIKOS ANALIZĖS IŠVADA BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS MELIORACIJOS
VEIKLOS SRITYSE**

TURINYS

1. KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĖS APIMTIS IR METODAI.....	2
2. IŽANGA.....	4
3. KORUPCIJOS RIZIKA VALSTYBEI NUOSAVYBĖS TEISE PRIKLAUSANČIŲ MELIORACIJOS STATINIŲ IR MELIORACIJOS SISTEMŲ REKONSTRAVIMO, REMONTO IR PRIEŽIŪROS DARBŲ PLANAVIMO SRITYJE	6
3.1. <i>Nepakankamai valdomos interesų konfliktų rizikos.....</i>	6
3.2. <i>Tobulintina melioracijos programos rengimo tvarka.....</i>	10
3.3. <i>Nenustatytos sprendimų priėmimo procedūros dėl avarinių melioracijos gedimų šalinimo, dėl paramos melioracijos statinių naudotojų asociacijoms skyrimo.....</i>	14
4. KORUPCIJOS RIZIKA VALSTYBEI NUOSAVYBĖS TEISE PRIKLAUSANČIŲ MELIORACIJOS STATINIŲ IR MELIORACIJOS SISTEMŲ REKONSTRAVIMO, REMONTO IR PRIEŽIŪROS, KITŲ SUSIJUSIŲ DARBŲ IR PASLAUGŲ PIRKIMO IR SUDARYTŲ SUTARČIŲ VYKDYMO SRITYSE.....	16
4.1. <i>Atliekant melioracijos darbų ir paslaugų viešuosius pirkimus neužtikrinama, kad būtų bent minimaliai atskirtas viešųjų pirkimų inicijavimo, organizavimo ir atlikimo, pasiūlymų vertinimo ir sutartinių įsipareigojimų vykdymo kontrolės funkcijų atlikimas.....</i>	16
4.2. <i>Skirtinga avarinių ir kitų nedidelės vertės melioracijos sistemų ir statinių remonto darbų atlikimo praktika gali lemti neracionalų lėšų naudojimą bei korupcijos rizikas, kai vietoj vieno didesnės vertės pirkimo atliekami neskelbiami mažos vertės pirkimai.....</i>	18
4.3. <i>Perkant melioracijos objektų statybos techninės priežiūros paslaugas nesinaudojama centrinės perkančiosios organizacijos paslaugomis.....</i>	26
4.4. <i>Vykdamas melioracijos projektus, kai kuriais atvejais galima perkamos nebūtinės paslaugos.....</i>	27
4.5. <i>Neskelbiami mažos vertės pirkimai atliekami iš vienintelio tiekėjo, kuris galima žino maksimalias pirkimo vertes.....</i>	28
4.6. <i>Neužtikrinamas pakankamas informacijos apie melioracijos funkcijų vykdymą viešumas.....</i>	33
5. MOTYVUOTOS IŠVADOS (PASTABOS).....	35
6. PASIŪLYMAI.....	37
Priedas. Atliekant korupcijos rizikos analizę įvertinti teisės aktai, dokumentai ir informacija.....	39

1. KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĖS APIMTIS IR METODAI

Tikslai:

Nustatyti korupcijos rizikos veiksnius, galinčius sudaryti prielaidų korupcijai pasireikšti priimant sprendimus dėl melioracijos statinių ir melioracijos sistemų rekonstravimo, remonto ir priežiūros atlikimo, atliekant viešuosius pirkimus ir vykdant sudarytas sutartis, įvertinti savivaldybės teisinio reglamentavimo nuostatas analizuojamose srityse bei pateikti pasiūlymus, kurie galėtų padėti mažinti ir valdyti nustatytas korupcijos rizikas, esant būtinumui pateikti siūlymus dėl veiklos tobulinimo, korupcijos prevencijos programų ir (ar) jų įgyvendinimo planų turinio.

Uždaviniai:

1. Nustatyti, ar savivaldybės teisės aktai pakankamai aiškiai ir detaliam reglamentuoja veiklą analizuojamose veiklos srityse.
2. Išanalizuoti ir nustatyti antikorupcinius požiūrius ydingas procedūras analizuojamose veiklos srityse: ar savivaldybėje reglamentuotos sprendimų priėmimo procedūros; ar užtikrinamas sprendimų priėmimo teisėtumas, skaidrumas ir nešališkumas; ar valdomos interesų konfliktų rizikos; ar nėra nepagrįsto kai kurių subjektų protegavimo ir (ar) diskriminavimo; ar viešinama nustatyta informacija.
3. Pateikti pasiūlymus, kurie galėtų padėti mažinti ir valdyti nustatytas korupcijos rizikas, padėtų melioracijos procesus padaryti skaidresnius, viešesnius, turinčius aiškius sprendimų priėmimo kriterijus.

Objektas:

Valstybei nuosavybės teise priklausančių melioracijos statinių ir melioracijos sistemų rekonstravimo, remonto ir priežiūros darbų planavimas; melioracijos statinių ir melioracijos sistemų rekonstravimo, remonto ir priežiūros, kitų susijusių darbų ir paslaugų pirkimas ir sudarytų sutarčių vykdymas. Vertinamas 2019–2021 m. I pusmečio laikotarpis¹.

Subjektai:

Biržų rajono savivaldybė.

Duomenų rinkimo ir vertinimo metodai:

1. Teisės aktų ir dokumentų turinio analizė.
2. Teisės aktų praktinio įgyvendinimo vertinimas.

---

¹ Taip pat buvo vertinami ankstesnio ir (ar) vėlesnio laikotarpio teisės aktai, aktualūs analizuojamu laikotarpiu ir (ar) susiję su teisinio reguliavimo pokyčiais.

3. Interviu metodas (darbuotojams pateikti klausimai).
4. Viešai skelbiamos informacijos stebėjimas ir analizavimas (Biržų rajono savivaldybės, VĮ Valstybės žemės fondo, Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos, VĮ Registrų centro, rekvizitai.lt ir kitose interneto svetainėse pateikiama informacija, informacija žiniasklaidoje ir pan.).
5. Valstybės registruose ir informacinėse sistemose sukauptos informacijos analizė.

Atliekant korupcijos rizikos analizę išnagrinėta ir (ar) įvertinta:

1. Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. spalio 8 d. nutarimu Nr. 1601, 15 punkte nurodyti duomenys.
2. Išvados dėl korupcijos rizikos analizės 1 priede nurodyti teisės aktai, dokumentai ir informacija.
3. Savivaldybės ir kitose interneto svetainėse skelbiama informacija, susijusi su analizuojamomis veiklos sritimis.
4. Raštu ir elektroniniu paštu gauta informacija apie darbo praktiką analizuojamose veiklos srityse.
5. Kita informacija, reikalinga korupcijos rizikos analizei atlikti.

Korupcijos rizikos analizės išvados, padarytos remiantis nurodytų dokumentų ir duomenų analize, vertinant:

1. Sociologinių tyrimų duomenis².
2. Galimybę vienam darbuotojui priimti sprendimus analizuojamose veiklos srityse.
3. Darbuotojų savarankiškumą priimant sprendimus ir sprendimų priėmimo diskreciją.
4. Darbuotojų priežiūros ir kontrolės lygį.
5. Reikalavimus laikytis įprastos darbo tvarkos.
6. Analizuojamose procedūrose dalyvaujančių darbuotojų rotacijos lygį.
7. Atliekamos veiklos dokumentavimo reikalavimus.
8. Analizuojamos veiklos, dokumentų viešumą ir prieinamumą visuomenei.

Jeigu korupcijos rizikos analizės metu prašomi dokumentai ar duomenys nebuvo pateikti, laikoma, kad jų nėra.

Korupcijos rizikos analizės išvadoje pateikiamuose pavyzdžiuose asmenų duomenys yra žinomi, tačiau atsižvelgiant į duomenų saugos reikalavimus pateikiami nuasmeninti ir toliau tekste nenurodomi.

---

² Prieiga internete: <https://www.stt.lt/analitine-antikorupcine-zvalgyba/lietuvos-korupcijos-zemelapis/7437>.

2. IŽANGA

Vietos savivaldos įstatymo³ 7 straipsnio 1 dalies 27 punktą numato valstybinę (valstybės perduotą savivaldybėms) funkciją: valstybei nuosavybės teise priklausančių melioracijos ir hidrotechnikos statinių valdymas ir naudojimas patikėjimo teise. Minėtos funkcijos vykdymą detaliau reglamentuoja Melioracijos įstatymas⁴ ir kiti poįstatyminiai teisės aktai. Šią funkciją savivaldybės įgyvendina priimdamos savivaldybių institucinius teisės aktus ir juos taikydamos praktiškai.

Pažymėtina, kad Biržų rajono savivaldybės melioracijos veiklos sritys yra priskirtinos prie sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nes atitinka šiuos Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo (toliau – KPI) 6 straipsnio 4 dalyje nustatytus kriterijus: kai kurių valstybės tarnautojų funkcijos, uždaviniai, darbo ir sprendimų priėmimo tvarka bei atsakomybė nėra išsamiai reglamentuoti (3 punktas), daugiausia priima sprendimus, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo (5 punktas), anksčiau atlikus korupcijos rizikos analizę, buvo nustatyta veiklos trūkumų (7 punktas)⁵. Nurodytos veiklos sritys atitinka šiuos KPI 6 straipsnio 6 dalyje nustatytus korupcijos rizikos analizės atlikimo būtinumo kriterijus: priimami sprendimai yra susiję su materialine ar kitokia interesanto nauda (4 punktas)⁶, valstybės ar savivaldybės įstaiga yra savarankiškas biudžetinių asignavimų valdytojas (6 punktas).

Galimas korupcijos rizikas minėtose veiklos srityse taip pat atskleidžia tyrimo Lietuvos korupcijos žemėlapis 2020 m. duomenys⁷. Iš šių duomenų matyti, kad savivaldybės išlieka vienos labiausiai korumpuotų institucijų⁸, o sprendimų priėmimas jose yra uždaras ar visiškai uždaras⁹. Tyrimo duomenimis, dažniausiai įtaką sprendimų priėmimui daro asociacijos, dalyvaudamos oficialiose darbo grupėse, susitikimuose, teikdamos pastabas rengiamiems oficialiems dokumentams, projektams.

Žiniasklaidoje buvo informacijos apie galimai neskaidrius sprendimus Biržų rajono savivaldybės melioracijos srityse¹⁰, Valstybės kontrolė yra nustačiusi savivaldybių veiklos trūkumų melioracijos srityse¹¹, atliekant korupcijos rizikos analizę Kauno rajono savivaldybėje buvo nustatyta

³ Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.D0CD0966D67F/asr>.

⁴ Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.D0429A864011/asr>

⁵ 2014-08-01 išvada dėl Biržų rajono savivaldybės korupcijos rizikos analizės Nr. 4-01-4407.

⁶ Vykdamas minėtas funkcijas yra priimami sprendimai dėl melioracijos statinių ir melioracijos sistemų remonto, rekonstrukcijos, priežiūros, tuo užtikrinant valstybei priklausančio turto priežiūrą, tačiau tuo pačiu pažymėtina, kad valstybei nuosavybės teise priklausančios melioracijos statiniai ir sistemos susijusios ir su privačių žemės savininkų interesais.

⁷ Prieiga internete: https://www.stt.lt/data/public/uploads/2021/03/lkz_ataskaita_2020.ppt

⁸ Taip nurodė 29 proc. verslininkų, 22 proc. gyventojų ir 39 proc. valstybės tarnautojų.

⁹ Taip nurodė 40 proc. verslininkų, 43 proc. gyventojų ir 22 proc. valstybės tarnautojų.

¹⁰ Prieiga internete: <https://www.alfa.lt/straipsnis/50393876/kaimo-gyventojai-isiuto-meras-galetu-pasirupinti-ne-tik-seimo-nario-zemiu-melioravimu/>

¹¹ 2014-09-29 valstybinio audito ataskaita Nr. VA-P-60-15-11 „Valstybei priklausančio melioracijos turto priežiūra“.

korupcijos rizikų valstybei nuosavybės teise priklausančių melioracijos ir hidrotechnikos statinių priežiūros ir remonto srityse¹².

Korupcijos prevencija siekiama, kad korupcija kuo mažiau trukdytų plėtoti ekonomiką, demokratiją, kurti socialinę gerovę, stiprinti nacionalinį saugumą, didinti viešųjų paslaugų teikimo kokybę¹³.

Biržų rajono savivaldybė 2019 m. melioracijos prioritetinių darbų programai skyrė 329,0 tūkst. Eur, 2020 m. – 524,0 tūkst. Eur, 2021 m. – 331 tūkst. Eur.

Biržų rajono savivaldybė valdo drenažo sistemas, kurios išsidėsčiusios 86 436 ha plote, 1 634,70 km magistralinių griovių, 51 tiltą, 1 355 pralaidas, 37 lieptus (2021 m. birželio 10 d. duomenimis). Biržų rajono teritorijoje melioracijos griovių būklė yra bloga ir kiekvienais metais prastėja, skiriamų lėšų nepakanka palaikyti bent jau patenkinamą melioracijos statinių būklę. Atsižvelgiant į tai, būtinas kuo didesnis skaidrumas ir viešumas minėtoje srityje, siekiant tinkamai paskirstyti ribotus išteklius.

Seimo Antikorupcijos komisija pažymėjo, kad kuriant tvarią antikorupcinę aplinką yra svarbu užtikrinti skaidrumo ir atskaitomybės principų įgyvendinimą sprendimų priėmimo procesuose, siekti didesnio viešųjų pirkimų skaidrumo, skatinti vadovų atsakomybę už savo sričių antikorupcinės aplinkos kūrimą, mažinti viešojo sektoriaus fragmentiškumą atveriant valstybės valdomus duomenis, stiprinti visuomenės nepakantumą korupcijai¹⁴.

---

¹² Prieiga internete: <https://www.stt.lt/korupcijos-prevencija/korupcijos-rizikos-analizes/atliktos-korupcijos-rizikos-analizes/7471/act847>.

¹³ Korupcijos prevencijos įstatymo 3 str. 1 d.

¹⁴ Prieiga internete: <https://www.bns.lt/topic/925/news/63315971/>.

3. KORUPCIJOS RIZIKA VALSTYBEI NUOSAVYBĖS TEISE PRIKLAUSANČIŲ MELIORACIJOS STATINIŲ IR MELIORACIJOS SISTEMŲ REKONSTRAVIMO, REMONTO IR PRIEŽIŪROS DARBŲ PLANAVIMO VEIKLOS SRITYJE

Išanalizavus valstybei nuosavybės teise priklausančių melioracijos statinių ir melioracijos sistemų rekonstravimo, remonto ir priežiūros darbų planavimą Biržų rajono savivaldybėje, nustatyti šie korupcijos rizikos veiksniai:

3.1. Nepakankamai valdomos interesų konfliktų rizikos.

Biržų rajono savivaldybėje melioracijos funkcijų vykdymas pavestas savivaldybės administracijos Žemės ūkio skyriui, šias funkcijas vykdo inžinieriaus-melioratoriaus pareigas einantis asmuo (toliau – savivaldybės melioratorius)¹⁵. Įvertinus Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje (toliau – SVP IS) esančią informaciją, Biržų rajono savivaldybės pateiktą informaciją, matyti, kad savivaldybės melioratorius atstovauja kitiems juridiniams asmenims – melioracijos statinių naudotojų asociacijoms. Pažymėtina, kad asociacija yra savo pavadinimą turintis ribotos civilinės atsakomybės viešasis juridinis asmuo, kurio tikslas – koordinuoti asociacijos narių veiklą, atstovauti asociacijos narių interesams ir juos ginti ar tenkinti kitus viešuosius interesus¹⁶. Pažymėtina, kad Lietuvos savivaldybės skatina ir propaguoja melioracijos statinių naudotojų asociacijų kūrimąsi, siekiant pasinaudoti teikiama parama rekonstruojant privačius melioracijos statinius, tačiau bet kokia veikla vykdant šių asociacijų funkcijas turi turėti teisinius pagrindus, nustatytą laiką bei būti atskleista dėl galimų interesų konfliktų. Pažymėtina, kad Biržų rajono savivaldybė suteikia paramą asociacijų melioracijos statinių rekonstravimo projektams, tačiau nėra atsakinga nei už tinkamą darbų atlikimą, nei už pirkimų vykdymą ir pan.

- VĮ Valstybės žemės fondas 2019 m. gegužės 2 d. Melioracijos valstybinės priežiūros patikrinimo aktu Nr. PA-29 patikrino Biržų rajono Roviškių melioracijos statinių naudotojų asociacijos melioracijos statinių rekonstravimą. Akte nurodoma, kad patikrinimas atliktas dalyvaujant Biržų rajono savivaldybės administracijos Žemės ūkio skyriaus vyresniajam inžinieriui melioratoriui, kuris ir pasirašė patikrinimo aktą.

- Biržų rajono Braškių melioracijos statinių naudotojų asociacijai 2019 m. birželio 20 d. savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T-126 skirta 3 proc. investicinio projekto vertės parama. Sprendimo projektą rengė savivaldybės melioratorius. Asociacija 2020 m. vykdė pirkimą projekto „Biržų rajono Braškių melioracijos statinių naudotojų asociacijos melioracijos statinių

---

¹⁵ Prieiga internete: <https://www.birzai.lt/kontaktai/57/zemes-ukio-skyrius/d27>.

¹⁶ Asociacijų įstatymo 2 str. 1 d.

rekonstravimas“ rekonstravimo darbų pirkimą¹⁷. Pirkimo ataskaitoje¹⁸ nurodomas savivaldybės melioratoriaus telefono numeris.

- Biržų rajono Kojeliškių melioracijos statinių naudotojų asociacijai 2019 m. birželio 20 d. savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T-126 skirta 3 proc. investicinio projekto vertės parama. Sprendimo projektą rengė savivaldybės melioratorius. Asociacija 2020–2021 m. vykdė projekto „Biržų rajono Kojeliškių melioracijos statinių naudotojų asociacijos melioracijos statinių rekonstravimas“ rekonstravimo darbų pirkimus. Viešame asociacijos profilyje CVP IS¹⁹ kaip kontaktinis asmuo nurodomas savivaldybės melioratorius.

- Biržų rajono Sėlių melioracijos statinių naudotojų asociacijai 2019 m. birželio 20 d. savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T-126 skirta 3 proc. investicinio projekto vertės parama. Sprendimo projektą rengė savivaldybės melioratorius. Asociacija 2020 m. vykdė projekto „Biržų rajono Sėlių melioracijos statinių naudotojų asociacijos melioracijos statinių rekonstravimas“ rekonstravimo darbų pirkimą. Tiek skelbime apie pirkimą²⁰, tiek ir pirkimo ataskaitoje²¹ nurodomas savivaldybės melioratoriaus telefono numeris.

- Biržų rajono Tabokinės melioracijos statinių naudotojų asociacijai 2019 m. birželio 20 d. savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T-126 skirta 3 proc. investicinio projekto vertės parama. Sprendimo projektą rengė savivaldybės melioratorius. Asociacija 2020 m. vykdė projekto „Biržų rajono Tabokinės melioracijos statinių naudotojų asociacijos melioracijos statinių rekonstravimas“ rekonstravimo darbų pirkimą. Skelbime apie pirkimą²² nurodomas savivaldybės melioratoriaus telefono numeris.

Pažymėtina, kad nurodyti faktai sudaro interesų konfliktų regimybę, kuomet savivaldybės atstovas rengia savivaldybės tarybos sprendimų projektus dėl paramos melioracijos statinių naudotojų asociacijoms skyrimo, pristato juos savivaldybės tarybos posėdyje²³, o vėliau rūpinasi šių darbų atlikimu, viešųjų pirkimų vykdymu, viešųjų pirkimų atskaitomybe, atstovauja santykiuose su kitomis valstybės institucijomis. Savivaldybės melioratorius patvirtino²⁴, kad tiekėjus, dalyvavusius melioracijos statinių naudotojų asociacijų pirkimuose, konsultuodavo techninių sąlygų, medžiagų parinkimo klausimais.

Valstybinėje tarnyboje dirbančiais asmenimis Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo prasme laikomi ir kiti darbuotojai, turintys viešojo administravimo įgaliojimus (2 straipsnio 5 dalies 11 punktą). Pareigų, kurias Biržų rajono savivaldybės administracijoje einantys asmenys privalo

---

¹⁷ Pirkimo numeris: 503552.

¹⁸ Prieiga internete: <https://cvpp.eviesiejipirkimai.lt/ReportsOrProtocol/Details/2020-696503?formTypeId=1>.

¹⁹ Prieiga internete: <https://pirkimai.eviesiejipirkimai.lt/ctm/Company/CompanyInformation/Index/51694>.

²⁰ Prieiga internete: <https://cvpp.eviesiejipirkimai.lt/Notice/Details/2020-637160>.

²¹ Prieiga internete: <https://cvpp.eviesiejipirkimai.lt/ReportsOrProtocol/Details/2021-616640?formTypeId=1>.

²² Prieiga internete: <https://cvpp.eviesiejipirkimai.lt/Notice/Details/2020-654339>.

²³ Prieiga internete: https://www.birzai.lt/data/public/uploads/2020/12/4_posedis-ivyko-2019-06-20.pdf.

²⁴ 2021-09-22 susitikimo metu.

deklaruoti privačius interesus, sąrašė²⁵, numatyta Žemės ūkio skyriaus inžinieriaus-melioratoriaus (darbuotojo, dirbančio pagal darbo sutartį) pareigybė, iki tol buvo numatyta vyresniojo inžinieriaus-melioratoriaus (vyresniojo specialisto, karjeros valstybės tarnautojo) pareigybė²⁶, tačiau galimi interesai, susiję su melioracijos statinių naudotojų asociacijomis, nebuvo deklaruojami.

Savivaldybės melioratoriaus veikla rengiant sprendimus dėl paramos melioracijos statinių naudotojų asociacijoms ir vėliau atstovaujant šių asociacijų interesus, iš dalies dalyvaujant asociacijų viešuosiuose pirkimuose, sudarė interesų konfliktų regimybę. Taip pat pažymėtina, kad veikla asociacijų naudai nebuvo formalizuota, neturėjo teisinių pagrindų.

Taip pat, savivaldybės melioratorius yra Lietuvos žemėtvarkos ir hidrotechnikos inžinierių sąjungos, jos Biržų hidrotechnikų skyriaus narys. Narystė sąjungoje nedeklaruota. Pažymėtina, kad daugumą Biržų hidrotechnikų skyriaus narių sudaro UAB „Biržų ranga“, dalyvaujančios Biržų rajono savivaldybės pirkimuose, vadovai, darbuotojai. Todėl yra svarbus narystės šioje organizacijoje atskleidimas, galimų rizikų prevencija ir valdymas. Pagal praktiką, savivaldybės melioratorius dalyvauja priimant sprendimus, susijusius su UAB „Biržų ranga“ (pirkimų inicijavimas, organizavimas, sudarytų sutarčių vykdymo priežiūra). Taigi, deklaruojantysis asmuo turi pareigą atskleisti ryšius su Lietuvos žemėtvarkos ir hidrotechnikos inžinierių sąjunga, jos Biržų hidrotechnikų skyriumi, o asmenį į pareigas priimantis asmuo turi įvertinti galimus interesų konfliktus bei imtis jų prevencijos priemonių. Minėtos aplinkybės sudaro interesų konflikto regimybę, o tuo pat metu tai yra ir korupcijos rizikos veiksnys, nes priimami sprendimai gali būti sąlygojami ne objektyvių, o subjektyvių aplinkybių. Įvertinus 2019 – 2021 m. pirkimus, savivaldybės melioratorius visais atvejais dalyvaudavo priimant sprendimus ar juos priimdavo pats, kurie buvo susiję su UAB „Biržų ranga“, pavyzdžiui, priimdavo sprendimą neskelbiamame pirkime apklausti UAB „Biržų ranga“ (vieną, ar su kitais dalyviais), priimdavo sprendimą dėl pirkimo laimėtojo ar dalyvaudavo sprendimo priėmimo viešojo pirkimo komisijoje, vykdavo sutarčių, sudarytų su UAB „Biržų ranga“, vykdymo kontrolę, duomenų apie nusišalinimą dėl galimų interesų konfliktų nėra.

Biržų rajono savivaldybės administracijos Žemės ūkio skyriaus vedėjas yra Biržų rajono žemdirbių asociacijos narys nuo 2003 m. vasario 10 d. bei Biržų rajono ūkininkų sąjungos kolegialaus valdymo organo narys nuo 2019 m. gegužės 12 d.²⁷, tuo pačiu Žemės ūkio skyriaus vedėjas dalyvauja svarstant Biržų rajono savivaldybės tarybai teikiamus pasiūlymus dėl melioracijos projektų atrankos. Pažymėtina, kad Biržų rajono melioracijos griovių ir drenažo techninės būklės vertinimo, priežiūros, remonto ir rekonstravimo darbų apimčių nustatymo komisijos pirmininku Biržų rajono savivaldybės administracijos Žemės ūkio skyriaus vedėjas paskirtas nuo 2021 m. sausio 26 d.²⁸ Iki tol šios

²⁵ Patvirtintas Biržų rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2020-10-16 įsakymu Nr. A-818.

²⁶ Patvirtintas Biržų rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2020-01-21 įsakymas Nr. A-42.

²⁷ Prieiga internete: <https://pinreg.vtek.lt/app/> Žiūrėta 2021-09-02.

²⁸ Biržų rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2021-01-26 įsakymas Nr. A-67.

komisijos pirmininko pareigas formaliai ėjo kitas asmuo²⁹, tačiau faktiškai 2019–2020 m. komisijai vadovavo Biržų rajono savivaldybės administracijos Žemės ūkio skyriaus vedėjas, tam nesant teisinio pagrindo³⁰. Valstybei nuosavybės teisė priklausantys melioracijos statiniai paprastai yra ūkininkų žemės sklypuose, o rengiant melioracijos objektų sąrašus taip pat atsižvelgiama į žodinius ūkininkų prašymus bei pageidavimus. Todėl Žemės ūkio skyriaus vedėjui dalyvaujant minėtos komisijos veikloje, balsuojant ir priimant sprendimus atskirais atvejais gali kilti interesų konfliktai. Vadovaujantis Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo 11 straipsnio 1 dalimi, deklaruojančiam asmeniui draudžiama dalyvauti rengiant, svarstant ar priimant sprendimus arba kitaip juos paveikti ar bandyti paveikti, arba atlikti kitas tarnybines pareigas, jeigu atliekamos tarnybinės pareigos yra susijusios su jo privačiais interesais. Dalyvavimas Biržų rajono žemdirbių asociacijos, Biržų rajono ūkininkų sąjungos veikloje laikytinas privačiu interesu. 2019 – 2021 m. Biržų rajono melioracijos griovių ir drenažo techninės būklės vertinimo, priežiūros, remonto ir rekonstravimo darbų apimčių nustatymo komisijos posėdžių protokoluose nėra jokios informacijos apie komisijos pirmininko nusišalinimą, kai svarstomi projektai, susiję su Biržų rajono žemdirbių asociacijos ar Biržų rajono ūkininkų sąjungos narių interesais. Biržų rajono melioracijos griovių ir drenažo techninės būklės vertinimo, priežiūros, remonto ir rekonstravimo darbų apimčių nustatymo komisijos protokoluose taip pat nurodoma, kad melioracijos statinių remonto atlikimo pagrindinis tikslas yra pagerinti ūkininkavimo sąlygas melioruotų žemių naudotojams.

Pažymėtina, kad vykdant melioracijos projektus, rekonstruojami, remontuojami melioracijos statiniai ir įrenginiai, esantys privačiuose žemės sklypuose, iš jų dauguma atvejų – ūkininkų žemės sklypuose, todėl Biržų rajono savivaldybei reiktų įvertinti nuodytas aplinkybes ir spręsti dėl būtinų interesų konfliktų valdymo priemonių.

Išvada. Neatskleisti savivaldybės melioratoriaus ryšiai su melioracijos statinių naudotojų asociacijomis; Lietuvos žemėtvarkos ir hidrotechnikos inžinierių sąjunga, jos Biržų hidrotechnikų skyriumi bei nevaldomos su tuo susijusios galimų interesų konfliktų rizikos dalyvaujant melioracijos statinių naudotojų asociacijų veikloje bei rengiant sprendimus dėl savivaldybės paramos minėtoms asociacijoms; priimant sprendimus, susijusius su UAB „Biržų ranga“. Nevaldomos galimų interesų konfliktų rizikos priimant sprendimus Biržų rajono melioracijos griovių ir drenažo techninės būklės vertinimo, priežiūros, remonto ir rekonstravimo darbų apimčių nustatymo komisijoje, nes ši komisija priima sprendimus, susijusius su ūkininkavimo sąlygų gerinimu melioruotų žemių naudotojams (paprastai – ūkininkams), o šios komisijos pirmininkas yra Biržų rajono žemdirbių asociacijos bei Biržų rajono ūkininkų sąjungos kolegialaus valdymo organo narys. Neatskleistos ir (ar) nevaldomos

---

²⁹ Biržų rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2013-05-24 įsakymas Nr. A-389.

³⁰ Pvz., 2019-01-08, 2020-01-07, 2020-05-25 posėdžių protokolai.

interesų konfliktų rizikos sudaro (gali sudaryti) tiesiogines sąlygas korupcijai kilti, todėl šis korupcijos rizikos veiksnys laikytinas kritine antikorupcine pastaba.

PASIŪLYMAI:

- Atsižvelgiant į Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo nuostatas, kitus Biržų rajono savivaldybės teisės aktus, reglamentuojančius darbo funkcijų atlikimą, spręsti dėl Biržų rajono savivaldybės atstovo veiklos melioracijos statinių naudotojų asociacijų naudai: ar tokia veikla galima, kokia apimtimi, kokie turėtų būti jos teisiniai pagrindai bei interesų konfliktų valdymo ir prevencijos priemonės;

- Spręsti dėl rašytinių išankstinių rekomendacijų pateikimo savivaldybės melioratoriui, Biržų rajono melioracijos griovių ir drenažo techninės būklės vertinimo, priežiūros, remonto ir rekonstravimo darbų apimčių nustatymo komisijos pirmininkui, nuo kokių sprendimų priėmimo privalu nusišalinti, kokius interesus privalu deklaruoti.

3.2. Tobulintina melioracijos programos rengimo tvarka.

Vadovaujantis Valstybei nuosavybės teise priklausančių melioracijos statinių ir melioracijos sistemų naudojimo, būklės vertinimo, melioracijos darbų finansavimo taisyklių³¹ 19.1 punktu, savivaldybės parengia ir patvirtina melioracijos programą 3 metams. Toks planavimo modelis užtikrina melioracijos darbų nuoseklumą, tęstinumą bei didesnę projektų atrankos skaidrumą.

Biržų rajono savivaldybėje šio principo nesilaikoma, nes kiekvienais metais tvirtinama einamųjų metų valstybės lėšomis finansuojamų melioracijos prioritetinių darbų programa. Nesant ilgalaikės programos, korupcijos rizikos egzistuoja dėl galimybės į einamųjų metų programą paprasčiau įtraukti reikiamus projektus. Tokiu atveju projektai gali būti parenkami skubos tvarka³². Įgyvendinant Valstybei nuosavybės teise priklausančių melioracijos statinių ir melioracijos sistemų naudojimo, būklės vertinimo, melioracijos darbų finansavimo taisyklių reikalavimus, Biržų rajono savivaldybei siūlytina rengti ir tvirtinti melioracijos programą 3 metams pagal planuojamas lėšas, numatyti rezervinių projektų sąrašą bei kiekvienais metais tvirtinti projektų sąrašus vadovaujantis programa ir atsižvelgiant į einamaisiais metais skirtas lėšas.

Taip pat pastebėta atveju, kad projektai vykdomi jų nenumačius atitinkamų metų melioracijos programose, atskirais atvejais į melioracijos programas projektai įtraukiami jau po jų įvykdymo. Pavyzdžiui 2019 m. buvo pirktos Biržų rajono Nemunėlio Radviliškio ir Parovėjos seniūnijų dalies melioracijos statinių remonto techninio darbo projekto parengimo paslaugos³³ bei remonto darbai³⁴, tačiau šie projektai nenumatyti Biržų rajono savivaldybės 2019 m. valstybės lėšomis finansuojamų

³¹ Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.2B0E2304B62A/asr>.

³² 2020-05-25 protokolas.

³³ 2019-10-14 sutartis Nr. SRV-347.

³⁴ 2019-12-11 sutartis Nr. SRV-431.

melioracijos prioritetinių darbų programoje, patvirtintoje Biržų rajono savivaldybės tarybos 2019 m. vasario 14 d. sprendimu Nr. T-10 (2019 m. spalio 24 d. sprendimo Nr. T-209 redakcija). Pagal pateiktą informaciją, 2019 m. melioracijos prioritetinių darbų programoje numatyti Kvetkų, Zaprūtiškių ir Germaniškių kadastrinėse vietovėse esančių griovių remonto darbai 2019 m. nepirkti.

Biržų rajono dalies melioracijos griovių remonto darbų kartu su projekto parengimo paslaugomis sąlygos patvirtintos 2019 m. sausio 21 protokolu Nr. 11, sutartis sudaryta 2019 m. vasario 8 d.³⁵, o 2019 m. prioritetinių melioracijos darbų programa patvirtinta Biržų rajono savivaldybės tarybos 2019 m. vasario 14 d. sprendimu Nr. T-10, t. y. pirkimas vykdytas projekto nepatvirtinus 2019 m. prioritetinių melioracijos darbų programoje.

Atlikus pirkimą, 2020 m. balandžio 9 d. sudaryta sutartis Nr. SRV-157 dėl drenažo rinktuvų remonto darbų Kvetkų gyvenvietėje, 2020 m. balandžio 17 d. sudaryta sutartis Nr. SRV-169 dėl drenažo rinktuvų remonto Obelaukių gyvenvietėje, tačiau minėti projektai į Biržų rajono savivaldybės 2020 m. valstybės lėšomis finansuojamų prioritetinių melioracijos darbų programą įtraukti 2020 m. birželio 26 d. savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T-166. Biržų rajono Juodupės sausinimo sistemos dalies melioracijos griovių ir juose esančių hidrotechnikos statinių remonto darbų kartu su techninio darbo projekto parengimo paslaugomis sutartis Nr. SRV-335 pasirašyta 2020 m. liepos 22 d., Biržų rajono Vabalninko seniūnijos dalies melioracijos griovių ir juose esančių hidrotechnikos statinių remonto darbų kartu su techninio darbo projekto parengimo paslaugomis sutartis pasirašyta 2020 m. birželio 11 d. Nr. SRV-265, tačiau minėti projektai į Biržų rajono savivaldybės 2020 m. valstybės lėšomis finansuojamų prioritetinių melioracijos darbų programą įtraukti 2020 m. gruodžio 4 d. savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T-256. Biržų rajono valstybei priklausančių drenažo rinktuvų avarinių gedimų taisymo darbų pirkimas inicijuotas 2020 m. sausio 27 d., pirkimo sąlygos patvirtintos 2020 m. sausio 29 d. kai tuo tarpu Biržų rajono savivaldybės 2020 m. valstybės lėšomis finansuojamų prioritetinių darbų programa patvirtinta 2020 m. sausio 30 d. sprendimu Nr. T-2. Nepaisant to, kad savivaldybės taryboje pagal nustatytus terminus sprendimų priėmimas užtrunka, tai nėra priežastis nesilaikyti nustatyto nuoseklumo, kurį kaip tik ir užtikrintų melioracijos programos 3 metams tvirtinimas.

Paminėtais atvejais kyla teisinė kolizija dėl melioracijos darbų / paslaugų viešųjų pirkimų planavimo ir savivaldybės tarybos tvirtinamos atitinkamų metų prioritetinių melioracijos darbų programos. Mūsų nuomone, Valstybei nuosavybės teise priklausančių melioracijos statinių ir melioracijos sistemų naudojimo, būklės vertinimo, melioracijos darbų finansavimo taisyklės yra specialusis teisės aktas, reglamentuojantis savivaldybės melioracijos darbų programos sudarymą bei tvirtinimą, todėl atitinkami pirkimai viešųjų pirkimų planuose gali būti numatyti ir vykdomi tik jiems pritarus savivaldybės taryboje, tą užtikrinti galima sudarant ir tvirtinant melioracijos darbų programą

---

³⁵ Nr. SRV-51.

3 metams, kaip numatyta Valstybei nuosavybės teise priklausančių melioracijos statinių ir melioracijos sistemų naudojimo, būklės vertinimo, melioracijos darbų finansavimo taisyklių 19.1 punkte.

Pradedant (inicijuojant) pirkimą taip pat būtina atsižvelgti, kiek lėšų numatyta melioracijos darbų programoje, todėl maksimali pirkimui skirtų lėšų suma pagal viešųjų pirkimų planavimo dokumentus neturėtų viršyti numatytos melioracijos darbų programoje. Pavyzdžiui Biržų rajono dalies melioracijos griovių remonto darbams kartu su projekto parengimo paslaugomis 2019 m. programoje numatyta iš viso 95000 Eur, tačiau pirkimo plane (pirkimo sąlygos patvirtintos 2019 m. sausio 21 d. protokolu Nr. 11) pirkimui numatyta 100000 Eur be PVM, iš viso 121 000 Eur. Vėliau melioracijos darbų programa pakoreguota pagal faktinę sutarties vertę.

Biržų rajono savivaldybės tarybos sprendimų projektai rengiami Biržų rajono melioracijos griovių ir drenažo techninės būklės vertinimo, priežiūros, remonto ir rekonstravimo darbų apimčių nustatymo komisijos siūlymu. Komisijos protokoluose nurodoma, kad melioracijos projektai atrenkami atsižvelgiant į melioruotos žemės ir melioracijos statinių būklės vertinimo duomenis, atsižvelgiama į žodinius ūkininkų, žemės naudotojų, seniūnų prašymus bei pageidavimus. Valstybei nuosavybės teise priklausančių melioracijos statinių ir melioracijos sistemų naudojimo, būklės vertinimo, melioracijos darbų finansavimo taisyklių 12 punktas nustato, kad melioracijos statinių ir melioracijos sistemų būklės vertinimas (apžiūra) atliekamas kasmet. Melioruotos žemės ir melioracijos statinių būklės kasmetinio vertinimo metu surašomose melioracijos statinių apžiūrų išvadose turi būti duomenys apie prognozuojamas remonto ar rekonstravimo darbų datas ir apimtis, atsižvelgiant į nustatytus prioritetus (15 punktas). Grioviai ir juose esantys kiti melioracijos statiniai patikrinami po potvynių ir nustatomi gedimai bei preliminarios darbų apimtys, griovių techninės būklės įvertinimas surašomas nustatytos formos aktuose arba fiksuojamas skaitmeninėje duomenų bazėje MelGIS (16 punktas). Drenažo techninės būklės įvertinimas surašomas nustatytos formos akte arba fiksuojamas skaitmeninėje duomenų bazėje MelGIS (17 punktas). Atsižvelgiant į tai, objektyvūs ir tikslūs melioruotos žemės ir melioracijos statinių būklės vertinimo duomenys yra svarbus veiksnys, užtikrinantis skaidrų ir aiškų melioracijos darbų programos parengimą. Biržų rajono savivaldybėje kiekvienais metais paskiriamas atsakingas asmuo už kasmetinį melioruotos žemės ir melioracijos statinių techninės būklės apžiūros atlikimą, jam pavedama surašyti melioracijos statinių būklės įvertinimo aktus bei apžiūros žurnalus³⁶. Taip pat sudaroma komisija hidrotechnikos statinių bendrai techninei būklei nustatyti³⁷. Biržų rajono savivaldybė nepateikė atsakingo asmens bei hidrotechnikos

³⁶ 2019-01-24 Biržų rajono savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymas Nr. A-73.

2020-02-19 Biržų rajono savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymas Nr. A-135.

2021-01-05 Biržų rajono savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymas Nr. A-7.

³⁷ 2019-01-28 Biržų rajono savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymas Nr. A-83.

2020-02-21 Biržų rajono savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymas Nr. A-142.

2021-03-01 Biržų rajono savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymas Nr. A-140.

statinių apžiūrų komisijos aktų bei apžiūros žurnalų. Savivaldybės atstovas paaikšino, kad melioruotos žemės ir melioracijos, hidrotechnikos statinių techninės būklės apžiūra dėl jos apimčių ir žmogiškųjų išteklių stokos atliekama ne pagal patvirtintą planą, o lankantis objektuose bei apie tai pasižymint kadastrinių vietovių žemėlapiuose. Tačiau tokia darbo praktika neatitinka teisinio reglamentavimo nuostatų, taip pat gali lemti korupcijos rizikas dėl melioracijos projektų atrankos.

Melioracijos projektų atrankos komisijos³⁸ protokoluose nurodoma, kad atsižvelgiama į žodinius ūkininkų, žemės naudotojų, seniūnų prašymus bei pageidavimus. Korupcijos rizikos požiūriu tai nėra tinkama darbo praktika. Teisinio reglamentavimo spragos yra vienas iš korupcijos rizikos veiksnių, sudarantis galimybes atsakingiems asmenims veikti savo nuožiūra. Siūlytina nustatyti aiškia programos sudarymo tvarką, galimybes suinteresuotiems asmenims teikti pasiūlymus, numatant projektų atrankos pagrindus bei kriterijus. Siekiant daugiau skaidrumo ir viešumo, komisijos darbe turėtų dalyvauti visi seniūnai, nes tai aktualu visoms seniūnijoms, tiek toms, kurių teritorijoje esantiems objektams bus skirtas finansavimas, tiek toms, kurių teritorijose esantiems objektams finansavimas yra reikalingas. Tai pat siūlytina svarstyti į komisijos veiklą atitinkama forma įtraukti ūkininkų ir (ar) žemdirbių asociacijų atstovą(-us).

Išvada. Biržų rajono savivaldybėje nenustatytos pakankamai aiškios ir skaidrios procedūros, skirtos melioracijos darbų programai parengti, vykdant veiklą nesilaikoma melioraciją reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų. Analizuotuose procesuose trūksta skaidrumo bei nuoseklumo, gali būti sudaromos netiesioginės sąlygos korupcijai kilti ar korupcijos regimybei susidaryti, todėl šis korupcijos rizikos veiksnys laikytinas kita antikorupcine pastaba.

PASIŪLYMAI:

- Rengti ir tvirtinti melioracijos darbų programą 3 metams.
- Numatyti kontrolės procedūras, kad pirkimas būtų pradedamas (inicijuojamas) tik jei jis yra numatytas patvirtintoje melioracijos darbų programoje, atsižvelgiant į programoje numatytas lėšas;
- Spręsti dėl planinių melioracijos sistemų ir statinių apžiūrų vykdymo kontrolės;
- Nustatyti aiškia melioracijos programos sudarymo tvarką, galimybes suinteresuotiems asmenims teikti pasiūlymus, numatant projektų atrankos pagrindus bei kriterijus;
- Spręsti dėl Biržų rajono melioracijos griovių ir drenažo techninės būklės vertinimo, priežiūros, remonto ir rekonstravimo darbų apimčių nustatymo komisijos sudėties papildymo ir (ar) stebėtojo teisėmis dalyvaujančių asmenų įtraukimo.

---

³⁸ 2021-01-26 Biržų rajono savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymas Nr. A-67.

3.3. Nenustatytos sprendimų priėmimo procedūros dėl avarinių melioracijos gedimų šalinimo, dėl paramos melioracijos statinių naudotojų asociacijoms skyrimo.

Vadovaujantis Valstybei nuosavybės teise priklausančių melioracijos statinių ir melioracijos sistemų naudojimo, būklės vertinimo, melioracijos darbų finansavimo taisyklių 16.12 punktu, griovių avariniu remontu laikomas potvynių ir kitų veiksnių padarytų sugriovimų, dėl kurių nustojo funkcionuoti griovys ir jame esantys statiniai, padarinių likvidavimas, kuris vykdomas neplanine tvarka. Melioracijos statinių techninės priežiūros taisyklės³⁹ nustato, kad avariniu drenažo gedimu laikoma, kai vanduo veržiasi iš sulūžusio rinktuvo ir srūva dirvos paviršiumi ar kaupiasi lomose, gedimai turi būti šalinami nedelsiant (58 punktas); melioracijos statinių grioviuose (vamzdinių vandens pralaidų, slenksčių, greitviečių, šliuzų reguliatorių) avariniai gedimai turi būti šalinami nedelsiant.

Avariniai remonto darbai Biržų rajono savivaldybėje paprastai atliekami pagal asmenų, seniūnų prašymus. Savivaldybės tinklapyje nurodoma, kad „melioruotos žemės savininkai ar kiti jos naudotojai gali teikti prašymus Biržų rajono savivaldybės administracijos Žemės ūkio skyriui dėl valstybės nuosavybės teise priklausančių drenažo sistemų statinių remonto. Privačioje žemėje esančių drenažo rinktuvų remontas atliekamas, kai rinktuvų skersmuo yra lygus ar didesnis kaip 12,5 cm. Drenažo remonto darbai atliekami gavus finansavimą iš valstybės biudžeto“⁴⁰.

Biržų rajono savivaldybė pateikė tokių prašymų 2019–2021 m. registrą, pagal kurį matyti, kad visi pateikti prašymai yra patenkinti. Tad kyla abejonių, ar nėra pateikiami ir priimami nagrinėjimui tik iš anksto suderinti prašymai. Tokiu atveju nėra užtikrinamos prašymų pateikimo ir nešališko bei objektyvaus nagrinėjimo galimybės visiems suinteresuotiems asmenims. Pažymėtina, kad Biržų rajono savivaldybė analizuojamu laikotarpiu neturėjo avarinių remonto darbų vykdymo tvarkos, kurioje būtų reglamentuota avarinių gedimų samprata, prašymų teikimo tvarka, jų nagrinėjimo bei vertinimo kriterijai, sprendimų priėmimo tvarka bei terminai. Korupcijos rizikos analinės atlikimo metu Biržų rajono savivaldybės administracijos direktorius patvirtino Biržų rajono savivaldybės tvenkinių, hidrotechnikos statinių bei kitų valstybei nuosavybės teise priklausančių melioracijos sistemų avarinių gedimų remonto (išskyrus tvenkinių hidrotechnikos statinių, išnuomotų ar kitaip perleistų kitiems naudotojams, avarinių gedimų remonto) skubos darbų eiliškumo nustatymo tvarkos aprašą⁴¹.

Nors pagal teisės aktus avarinių gedimų remonto darbai turi būti šalinami nedelsiant, tačiau suprantama, kad tai padaryti ne visada įmanoma dėl įvairių objektyvių aplinkybių. Pažymėtina, kadangi teisės aktai numato neatidėliotiną avarinių gedimų šalinimo terminą, kiekvienu konkrečiu

³⁹ Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.A68308724B84/asr>.

⁴⁰ Prieiga internete: <https://www.birzai.lt/zemes-ukis/melioracija/melioracijos-statiniu-remontas/361>. Žiūrėta 2021-09-02.

⁴¹ 2021-09-28 įsakymas Nr. A-699.

atveju priimant sprendimą dėl remonto turėtų būti įvertinamos visos aplinkybės ir numatyta remonto darbų atlikimo data. Pavyzdžiui, H. B. 2020 m. rugsėjo 17 d. pateikė prašymą dėl avarinių pralaidos remonto darbų, neaišku, kodėl prašymas išnagrinėtas tik 2021 m. balandžio 16 d., nors apžiūros akte konstatuoti avariniai pralaidos gedimai, nurodoma, kad stipriai sumažėjusi važiuojamoji pralaidos dalis. Nei vienu atveju tokios datos nenustatomos, pagal taikomą praktiką matyti, kad prašymai nagrinėjami, objektas apžiūrimas prieš remonto darbų atlikimą. Prašymų nagrinėjimo terminai neturėtų būti siejami su remonto darbų atlikimo terminais, nagrinėjant prašymus turėtų būti laikomasi prašymų nagrinėjimui nustatytų terminų. Kadangi tokie terminai nenustatyti, yra atvejų kai prašymai išnagrinėjami praėjus 1 metams po jų gavimo, pavyzdžiui ūkininko P. A. 2018 m. rugsėjo 25 d. prašymas išnagrinėtas 2019 m. spalio 1 d., uždarnosios akcinės bendrovės 2017 m. balandžio 12 d. prašymas išnagrinėtas 2020 m. rugsėjo 2 d. Kitais atvejais prašymai išnagrinėjami per trumpesnį laikotarpį, pavyzdžiui uždarnosios akcinės bendrovės 2018 m. rugsėjo 27 d. prašymas išnagrinėtas 2019 m. balandžio 26 d., ūkininko V. R. 2018 m. spalio 8 d. prašymas išnagrinėtas 2019 m. balandžio 8 d. Yra atvejų, kai prašymai išnagrinėjami per 1 dieną, pavyzdžiui, ūkininko A. D. 2019 m. rugpjūčio 26 d. prašymas išnagrinėtas 2019 m. rugpjūčio 27 d., ūkininko L. J. 2019 m. balandžio 15 d. prašymas išnagrinėtas 2019 m. balandžio 16 d., ūkininko A. D. 2020 m. gegužės 4 d. prašymas išnagrinėtas 2020 m. gegužės 5 d.

Pateikti pavyzdžiai atskleidžia galimas korupcijos rizikas priimant ir svarstant asmenų prašymus dėl avarinių remonto darbų atlikimo, nes Biržų rajono savivaldybėje nebuvo reglamentuota avarinių remonto darbų vykdymo tvarka. Pažymėtina, kad patvirtintame Biržų rajono savivaldybės tvenkinių, hidrotechnikos statinių bei kitų valstybei nuosavybės teise priklausančių melioracijos sistemų avarinių gedimų remonto (išskyrus tvenkinių hidrotechnikos statinių, išnuomotų ar kitaip perleistų kitiems naudotojams, avarinių gedimų remonto) skubos darbų eiliškumo nustatymo tvarkos apraše nereglamentuojami asmenų prašymų nagrinėjimo, darbų atlikimo terminai. Terminai yra svarbus kiekvienos procedūros / proceso elementas, padedantis užtikrinti skaidrumo principą. Terminų reglamentavimo spragos yra vienas iš korupcijos rizikos veiksnių, sudarantis galimybes atsakingiems asmenims veikti savo nuožiūra.

Biržų rajono savivaldybė 2019 – 2020 m. skyrė paramą melioracijos statinių naudotojų asociacijoms⁴² melioracijos projektų įgyvendinimui. Savivaldybėje nereglamentuotas minėtos paramos skyrimas. Pagal praktiką, besikreipiančioms melioracijos statinių naudotojų asociacijoms skiriama iki 3 proc. investicinio projekto finansavimo. Siekiant didesnio skaidrumo, siūlytina reglamentuoti paramos melioracijos statinių naudotojų asociacijoms skyrimo procedūras, nustatant melioracijos statinių naudotojų asociacijų teises bei pareigas, sprendimų priėmimo kriterijus, paramos lėšų panaudojimo kontrolę ir kt.

---

⁴² 2019-06-20 sprendimas Nr. T-126, 2021-05-28 sprendimas Nr. T-156.

Išvada. Nepakankamos sprendimų priėmimo procedūros dėl avarinių melioracijos gedimų šalinimo, nenustatyta paramos melioracijos statinių naudotojų asociacijoms skyrimo tvarka, gali būti sudaromos netiesioginės sąlygos korupcijai kilti ar korupcijos regimybei susidaryti, todėl šis korupcijos rizikos veiksnys laikytinas kita antikorpucine pastaba.

PASIŪLYMAI:

- Biržų rajono savivaldybės tvenkinių, hidrotechnikos statinių bei kitų valstybei nuosavybės teise priklausančių melioracijos sistemų avarinių gedimų remonto (išskyrus tvenkinių hidrotechnikos statinių, išnuomotų ar kitaip perleistų kitiems naudotojams, avarinių gedimų remonto) skubos darbų eiliškumo nustatymo tvarkos apraše reglamentuoti prašymų nagrinėjimo, darbų atlikimo terminus;

- Spręsti dėl paramos melioracijos statinių naudotojų asociacijoms skyrimo procedūrų reglamentavimo.

4. KORUPCIJOS RIZIKA VALSTYBEI NUOSAVYBĖS TEISE PRIKLAUSANČIŲ MELIORACIJOS STATINIŲ IR MELIORACIJOS SISTEMŲ REKONSTRAVIMO, REMONTO IR PRIEŽIŪROS, KITŲ SUSIJUSIŲ DARBŲ IR PASLAUGŲ PIRKIMO IR SUDARYTŲ SUTARČIŲ VYKDYMO SRITYSE

Išanalizavus valstybei nuosavybės teise priklausančių melioracijos statinių ir melioracijos sistemų rekonstravimo, remonto ir priežiūros, kitų susijusių darbų ir paslaugų pirkimą ir sudarytų sutarčių vykdymą, Biržų rajono savivaldybėje nustatyti šie korupcijos rizikos veiksniai:

4.1. Atliekant melioracijos darbų ir paslaugų viešuosius pirkimus neužtikrinama, kad būtų bent minimaliai atskirtas viešųjų pirkimų inicijavimo, organizavimo ir atlikimo, pasiūlymų vertinimo ir sutartinių įsipareigojimų vykdymo kontrolės funkcijų atlikimas.

Korupcinės situacijos viešųjų pirkimų srities praktikoje neretai kyla tais atvejais, kai neužtikrinamas pakankamas viešųjų pirkimų funkcijų atskyrimas, susiklosto ilgalaikiai ryšiai su pirkimų dalyviais ir laimėtojai.

Praktikoje šios korupcijos rizikos valdomos pagal galimybes atskiriant viešųjų pirkimų funkcijas, įgyvendinant darbuotojų rotaciją, vykdant prevencinę viešųjų pirkimų kontrolę. Viešųjų pirkimų tarnyba pabrėžia, kad minėtos priemonės neturėtų būti taikomos mechanškai, būtina atsižvelgti į realias perkančiosios organizacijos galimybes, darbuotojų skaičių ir pan.⁴³ Antikorupciniu požiūriu rizikingiausios situacijos yra tuomet, kai tas pats asmuo ir formuoja pirkimų poreikį (pirkimų iniciatorius), ir organizuoja viešuosius pirkimus (pirkimų organizatorius ar viešojo

---

⁴³ Prieiga internete: https://vpt.lrv.lt/uploads/vpt/documents/files/mp/organizavimas_kontrolė_gaires.pdf.

pirkimo komisijos narys) ir kontroliuoja sudarytų sutarčių vykdymą. Valdant korupcijos rizikas viešųjų pirkimų srityje būtina užtikrinti, kad vieni perkančiosios organizacijos darbuotojai formuotų pirkimų poreikį bei kontroliuotų sudarytų sutarčių vykdymą, o kiti – organizuotų viešuosius pirkimus. Tai pat yra svarbu užtikrinti nešališką pretenzijų nagrinėjimą, kad pretenzijos nenagrinėtų ginčijamą sprendimą priėmęs subjektas (viešojo pirkimo komisija ar pirkimo organizatorius), viešųjų pirkimų prevencinę kontrolę.

Darbuotojų rotacija taip pat yra labai svarbus korupcijos prevencijos įrankis. Nusistovėję ilgalaikiai ryšiai didina korupcijos tikimybę: dažnai pirkimai organizuojami apie juos neskelbiant, kreipiantis į vienintelį tiekėją, atlaidžiau vertinami netinkami sutarčių įvykdymo atvejai, prašoma atlikti kitus darbus ir pan.

Biržų rajono savivaldybėje melioracijos srities pirkimus planuoja, inicijuoja, organizuoja, sudarytų sutarčių vykdymo kontrolę atlieka vienas asmuo, melioracijos inžinierius, nors, pažymėtina, kad Biržų rajono savivaldybės administracijos Žemės ūkio skyriuje taip pat yra ir melioracijos techniko pareigybė, tam tikros viešųjų pirkimų funkcijos gali būti pavestos ir kitiems darbuotojams.

Melioracijos inžinierius parengia melioracijos statinių remonto ir priežiūros darbų sąrašus, dalyvauja projektų atrankos komisijos darbe, rengia savivaldybės tarybos sprendimų projektus, formuoja pirkimų poreikį, inicijuoja viešuosius pirkimus, organizuoja viešuosius pirkimus, dalyvauja viešojo pirkimo komisijų darbe, vykdo sudarytų sutarčių priežiūrą, atlieka melioracijos darbų techninę priežiūrą.

Nors pagal savivaldybės administracijos 2015 m. kovo 16 d. įsakymą su vėlesniais pakeitimais ir papildymais, 2020 m. sausio 20 d. įsakymą Nr. A-44 (su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) melioracijos inžinierius paskirtas tik pirkimų organizatoriumi, pagal darbo praktiką jis taip pat ir inicijuoja visus melioracijos pirkimus.

Tais atvejais, kai pirkimą vykdo viešojo pirkimo komisija, melioracijos inžinierius kaip taisyklė įtraukiamas į jos sudėtį.

Mažos vertės neskelbiamų pirkimų atvejais melioracijos inžinierius inicijuoja pirkimus, apklausia pasirinktus tiekėjus, priima sprendimą dėl laimėjusio pasiūlymo, kontroliuoja sudarytų sutarčių vykdymą. Pavyzdžiai: Biržų rajono Vabalninko seniūnijos Meilūnų kadastrinėje vietovėje ūkininko P. A. žemės sklype esančių didelio diametro drenažo rinktuvų avarinių gedimų taisymo darbai: pirkimą inicijavo melioracijos inžinierius (2019 m. spalio 8 d. viešojo pirkimo paraiška Nr. TA-381), kuris taip pat apklausė tiekėjus ir priėmė sprendimą dėl laimėjusio pasiūlymo (2019 m. spalio 16 d. mažos vertės pirkimo pažyma Nr. TA-392) ir kuris buvo paskirtas atsakingu už sudarytos sutarties vykdymą (2019 m. spalio 17 d. statybos rangos sutarties Nr. SRV-353 4.2.6 punktas). Valstybei nuosavybės teise priklausančių 12,5 cm skersmens ir didesnių drenažo rinktuvų Ageniškio gyvenvietėje remonto darbai: pirkimą inicijavo melioracijos inžinierius (2020 m. vasario 20 d. viešojo

pirkimo paraiška), kuris taip pat apklausė tiekėjus ir priėmė sprendimą dėl laimėjusio pasiūlymo (2020 m. vasario 24 d. mažos vertės pirkimo pažyma) ir kuris buvo paskirtas atsakingu už sudarytos sutarties vykdymą (2020 m. vasario 28 d. rangos darbų sutarties Nr. SRV-95 4.2.6 punktas).

Mažos vertės skelbiamų pirkimų, supaprastintų pirkimų atvejais melioracijos inžinierius inicijuoja pirkimus, dalyvauja viešojo pirkimo komisijos darbe, kontroliuoja sudarytų sutarčių vykdymą. Pavyzdys: Biržų rajono Juodupės sausinimo sistemos dalies melioracijos griovių ir juose esančių hidrotechnikos statinių remonto darbai kartu su techninio darbo projekto parengimo paslaugomis. Pirkimą inicijavo melioracijos inžinierius (2020 m. liepos 7 d. viešojo pirkimo paraiška), kuris taip pat dalyvavo viešojo pirkimo komisijos (2020 m. liepos 3 d. Biržų rajono savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymas Nr. A-561) darbe tvirtinant pirkimo sąlygas, vertinant tiekėjų pasiūlymus, priimant sprendimą dėl laimėjusio pasiūlymo ir kt., ir kuris buvo paskirtas atsakingu už sudarytos sutarties vykdymą (2020 m. liepos 22 d. rangos darbų sutarties Nr. SRV-335 4.2.10 punktas).

Nors pirkimų paraiškos, pirkimų pažymos yra derinamos, tvirtinamos kitų asmenų, minėtos procedūros pagal savo pobūdį neeliminuoja visų galimų korupcijos rizikų, nes jos laikytinos labiau formaliomis, patvirtinančiomis minėtų veiksmų atlikimo būtinumą ir teisėtumą, kurių metu nevertinamos galimos korupcijos rizikos.

Korupcijos rizikų dėl viešųjų pirkimų funkcijų neatskyrimo, didėja esant interesų konfliktų tikimybei. Tais atvejais, kai egzistuoja interesų konfliktų rizikos (šios išvados 3.1 dalis), viešųjų pirkimų funkcijų sutelkimas „vienose rankose“ didina neskaidrių, neobjektyvių sprendimų priėmimo tikimybę.

Išvada: Biržų rajono savivaldybėje įsigyjant melioracijos darbus bei paslaugas neužtikrinamas bent minimalus funkcijų atskyrimas. Viešųjų pirkimų funkcijų sutelkimas „vienose rankose“ sudaro (gali sudaryti) tiesiogines sąlygas korupcijai kilti, todėl šis korupcijos rizikos veiksnys laikytinas kritine antikorupeine pastaba.

PASIŪLYMAS:

- Biržų rajono savivaldybės administracijai pagal galimybes svarstyti dėl funkcijų atskyrimo vykdant melioracijos darbų ir paslaugų viešuosius pirkimus.

4.2. Skirtinga avarinių ir kitų nedidelės vertės melioracijos sistemų ir statinių remonto darbų atlikimo praktika gali lemti neracionalų lėšų naudojimą bei korupcijos rizikas, kai vietoj vieno didesnės vertės pirkimo atliekami neskelbiami mažos vertės pirkimai.

Pagal darbo praktiką Biržų rajono savivaldybė einamųjų metų pradžioje suplanuoja ir atlieka valstybei nuosavybės teise priklausančių drenažo rinktųjų avarinių gedimų taisymo darbų pirkimą.

Paprastai ši sutartis naudojama vykdant melioracijos drenažo rinktuvų remonto darbus pagal asmenų prašymus, nors atskirais atvejais darbai perkami atskirai.

Biržų rajono savivaldybėje nėra aiškios darbo praktikos dėl avarinių remonto darbų ir kitų nedidelės vertės melioracijos sistemų ir statinių remonto darbų pirkimo, vienais atvejais naudojamos avarinių remonto darbų atlikimo sutartimi, kitais – remonto darbai vykdomi pagal atskirus pirkimus, ir nuperkami galimai brangiau.

Pavyzdžiui, 2020 m. valstybei nuosavybės teise priklausančių drenažo rinktuvų avarinių gedimų taisymo darbų pirkimą Biržų rajono savivaldybėje laimėjo UAB „Kagra“, pirkimo vertė 36 300 Eur su PVM, 2020 m. vasario 20 d. sutartis Nr. SRV-64 įsigaliojo nuo jos pasirašymo dienos ir galiojo iki 2020 m. gruodžio 1 d. (darbai turėjo būti atlikti iki 2020 m. lapkričio 1 d.). Minėtos nuostatos buvo rizikingos korupcijos požiūriu, neaišku kodėl avarinių remonto darbų atlikimo terminas apibrėžtas laikotarpiu nuo 2020 m. vasario 20 d. iki 2020 m. lapkričio 1 d., tai sąlygoja, kad esant nenumatytų darbų poreikiui nuo 2020 m. sausio 1 d. iki 2020 m. vasario 20 d. ir nuo 2020 m. lapkričio 1 d. iki bus sudaryta nauja avarinių remonto darbų atlikimo sutartis (2021 m.), avariniai ir kiti neatidėliotini melioracijos sistemų ir statinių remonto darbai bus perkami atskirai kaip neskelbiami mažos vertės pirkimai. 2021 m. sudarytoje valstybei nuosavybės teise priklausančių drenažo rinktuvų avarinių gedimų taisymo sutartyje (2021 m. kovo 10 d. Nr. SRV-101) numatyta, kad darbai turi būti atlikti per 11 mėnesių. Tai reiškia, kad pasibaigus numatytam 11 mėnesių terminui, jei iki tol nebus sudaryta nauja avarinių gedimų taisymo darbų sutartis, avariniai ir kiti neatidėliotini remonto darbai bus perkami atskirai kaip neskelbiami mažos vertės pirkimai. Tokiu būdu reikalingi darbai bus perkami atskirais neskelbiamais pirkimais.

Pavyzdžiai, kai darbai atskirais pirkimais galimai perkami brangiau:

Jau galiojant 2020 m. valstybei nuosavybės teise priklausančių drenažo rinktuvų avarinių gedimų taisymo darbų 2020 m. vasario 20 d. sutarčiai Nr. SRV-64, sudarytai su UAB „Kagra“, 2020 m. vasario 20 d. buvo inicijuotas neskelbiamas mažos vertės pirkimas „Valstybei nuosavybės teise priklausančių 12,5 cm skersmens ir didesnių drenažo rinktuvų Ageniškio gyvenvietėje remonto darbai“. Pirkimas grindžiamas gyventojų prašymu, nurodoma, kad dėl melioracijos įrenginių gedimų tvinsta keliai, šiltnamiai. Palyginus neskelbiamos mažos vertės pirkimo kainas matyti, kad darbai iš vienintelio tiekėjo UAB „Biržų ranga“ nupirkti brangiau, nei jie numatyti 2020 m. vasario 20 d. valstybei nuosavybės teise priklausančių drenažo rinktuvų avarinių gedimų taisymo darbų sutartyje su UAB „Kagra“ Nr. SRV-64.

Darbų pobūdis	Neskelbiamo mažos vertės pirkimo metu pasiūlyta kaina (2020-02-28 sutartis Nr. SRV-95), Eur su PVM	Kaina pagal bendrą avarinių darbų remonto sutartį (2020-02-20 sutartis Nr. SRV-64), Eur su PVM	Kainų skirtumas, Eur
Drenažo linijų ieškojimas, 21 m ³	140,67	78,40	62,27
145 mm drenažo rinktuvų įrengimas, 100m	3160,52	1760,00	1400,52
113 mm drenažo rinktuvų įrengimas, 140m	3557,01	2604,00 ⁴⁴	953,01
Esamų keraminių sausintuvų prijungimas prie naujai pakloto rinktuvo, 7 vnt.	280,49	168,77	111,72
Esamų 100 mm skersmens drenažo rinktuvų prijungimas prie naujai pakloto rinktuvo, 2 vnt.	209,83	48,22	161,61
Grunto kasimas rankiniu būdu, 2m ³	54,26	40,20	14,06
Žvyro dangos atstatymas, 8 m ³	216,63	189,44	27,19
Iš viso	7619,41	4889,03	2730,38

Taigi, valstybei nuosavybės teise priklausančių 12,5 cm skersmens ir didesnių drenažo rinktuvų Ageniškio gyvenvietėje remonto darbus vykdant pagal 2020 m. vasario 20 d. sutartį Nr. SRV-64, galėjo būti sutaupyta apie 2730 Eur. *Sutiktina, kad gali skirtis darbų įkainiai gyvenvietėse ir darbų įkainiai laukuose, tačiau bendra tendencija, kad darbai atskirais neskelbiamais pirkimais įsigijami brangiau.*

Biržų rajono Nemunėlio Radviliškio kadastrinėje vietovėje didelio diametro drenažo rinktuvų remonto darbų su techninio darbo projekto parengimo paslaugomis pirkimas (Europos Sąjungos lėšomis). 2020 m. kovo 5 d. rašte pareiškėjui nurodoma, kad tai – avarinių gedimų šalinimo darbai. Pirkimas atliktas 2020 m. kovo 9 d., 2020 m. kovo 12 sudaryta sutartis Nr. SRV-106, apklausus vienintelį tiekėją UAB „Biržų ranga“. Sąmatose nurodytų kainų palyginimas su avarinių darbų remonto sutartyje (2020 m. vasario 20 d. sutartis Nr. SRV-64) numatytomis kainomis:

Darbų pobūdis	Neskelbiamo mažos vertės pirkimo metu pasiūlyta kaina (2020-03-12 sutartis Nr. SRV-106), Eur su PVM	Kaina pagal bendrą avarinių darbų remonto sutartį (2020-02-20 sutartis Nr. SRV-64), Eur su PVM	Kainų skirtumas, Eur
Drenažo linijų ieškojimas, 40 m ³	307,27	147,00	160,27
Laikino filtro įrengimas ir išardymas vandens	364,78	297,86	66,92

⁴⁴ 113 mm drenažo rinktuvų įrengimas nenumatytas, palyginimui paimta 125 mm drenažo rinktuvų įrengimo kaina.

išleidimui iš lomų drenažo remonto metu, 2 vnt.			
180 mm skersmens drenažo rinktuvų įrengimas, 45 m	1466,45	899,10	567,35
145 mm skersmens drenažo rinktuvų įrengimas, 45 m	1230,27	792,00	438,27
Paviršinio vandens nuleistuvo PN-42 įrengimas griovyje, 1 vnt.	612,93	504,79	108,14
Esamų drenažo sausintuvų ir rinktuvų prijungimas prie naujai pakloto rinktuvo, 10 vnt.	402,58	241,10	161,48
Drenažo linijų ieškojimas, 30 m ³	243,10	147,00	96,1
Laikino filtro įrengimas ir išardymas vandens išleidimui iš lomų drenažo remonto metu, 1 vnt.	196,67	148,93	47,74
145 mm skersmens drenažo rinktuvų įrengimas, 40 m	1156,74	704	452,74
Esamų drenažo sausintuvų ir rinktuvų prijungimas prie naujai pakloto rinktuvo, 5 vnt.	214,76	120,55	94,21
Drenažo linijų ieškojimas, 40 m ³	324,15	147,00	177,15
Laikino filtro įrengimas ir išardymas vandens išleidimui iš lomų drenažo remonto metu, 1 vnt.	196,67	148,93	47,74
145 mm skersmens drenažo rinktuvų įrengimas, 100 m	2891,78	1760,00	1131,78
Paviršinio vandens nuleistuvo PN-42 įrengimas pakelėje, 1 vnt.	668,44	504,79	163,65
Esamų drenažo sausintuvų ir rinktuvų prijungimas prie naujai pakloto rinktuvo, 14 vnt.	601,32	337,54	263,78
Iš viso	10877,91	6900,59	3977,32

Taigi, Biržų rajono Nemunėlio Radviliškio kadastrinėje vietovėje didelio diametro drenažo rinktuvų remonto darbus vykdant pagal 2020 m. vasario 20 d. sutartį Nr. SRV-64, galėjo būti sutaupyta apie 3977 Eur.

Darytina išvada, kad netinkamai nustačius avarinių remonto darbų sutarties maksimalią vertę, yra neišnaudojamos šios sutarties galimybės, o reikalingi darbai perkami apie juos neskelbiant, paprastai apklausiant vienintelį tiekėją ir galimai brangiau.

Todėl siūlytina svarstyti galimybę sudaryti bendrą avarinių ir kitų nedidelės apimties melioracijos sistemų ir statinių remonto darbų sutartį, nustatyti jos maksimalią vertę, kuri užtikrintų visų reikalingų darbų atlikimą, užtikrinti, kad nebūtų laikotarpių, kai reikalingi darbai būtų perkami atskirais pirkimais (pavyzdžiui numatyti metinės sutarties pratęsimo galimybę ar naujus pirkimus atlikti iki galiojančios sutarties termino pabaigos), pirkimo techninėje specifikacijoje numatyti įkainių koeficientus pagal vietovių, kuriose remontuojami melioracijos sistemos ir statiniai, tipus. Pažymėtina, kad vienas didesnės vertės pirkimas yra skaidresnis nei keli mažos vertės pirkimai, kurių metu apklausiamas vienas tiekėjas, nes esant didesnei planuojamų darbų apimčiai paprastai pasiūlomos mažesnės kainos.

Kiti pavyzdžiai, kai nedidelės apimties melioracijos remonto darbai galėjo būti nupirkti pigiau:

Biržų rajono Nemunėlio Radviliškio gyvenvietės didelio diametro drenažo rinktuvų remonto darbų kainų palyginimas su 2020 m. vasario 20 d. valstybei nuosavybės teise priklausančių drenažo rinktuvų avarinių gedimų taisymo darbų sutartyje numatytais kainomis. Neskelbiamas mažos vertės pirkimas atliktas 2020 m. vasario 12 d., 2020 m. vasario 13 d. sudaryta sutartis Nr. SRV-60, apklausus vienintelį tiekėją UAB „Biržų ranga“. Šioje išvados dalyje buvo minėta valstybei nuosavybės teise priklausančių drenažo rinktuvų avarinių gedimų taisymo darbų sutarčių galiojimo terminų problematika, sudaranti pagrindą atskiriems neskelbiamiems pirkimams. Šiuo atveju pirkimas atliktas nesant galiojančios valstybei nuosavybės teise priklausančių drenažo rinktuvų avarinių gedimų taisymo darbų sutarties, tačiau palyginimui norime parodyti, kad atskirais neskelbiamais mažos vertės pirkimais reikiami darbai nuperkami brangiau.

Darbų pobūdis	Neskelbiamo mažos vertės pirkimo metu pasiūlyta kaina (2020-02-13 sutartis Nr. SRV-60), Eur su PVM	Kaina pagal bendrą avarinių darbų remonto sutartį (2020-02-20 sutartis Nr. SRV-64), Eur su PVM	Kainų skirtumas, Eur
Plastikinių 145 mm skersmens vamzdžių rinktuvų klojimas, 200 m	6158,32	3520,00	2638,32
Grunto kasimas rankiniu būdu, 20m ³	531,20	402,00	129,2
Drenažo sausintuvų prijungimas prie naujai pakloto rinktuvo, 8 vnt.	316,34	192,88	123,46
Plastikinių paviršinio vandens nuleistuvų montavimas griovyje, 2 vnt.	1279,68	1009,58	270,1
Žvyro dangos atstatymas, 10 m ³	270,77	230,68	40,09

Plastikinių paviršinio vandens nuleistuvų montavimas, lomoje, 1 vnt.	718,62	504,79	213,83
Iš viso	9274,93	5859,93	3415,00

Taigi Biržų rajono Nemunėlio Radviliškio gyvenvietės didelio diametro drenažo rinktuvų remonto darbus vykdant pagal 2020 m. vasario 20 d. sutartį Nr. SRV-64, galėjo būti sutaupyta apie 3 415 Eur.

Valstybei nuosavybės teise priklausančių (12,5 cm skersmens ir didesnių drenažo rinktuvų) Kvetkų gyvenvietėje remonto darbų kainų palyginimas su 2020 m. vasario 20 d. valstybei nuosavybės teise priklausančių drenažo rinktuvų avarinių gedimų taisymo darbų sutartyje numatytais kainomis. Neskelbiamas mažos vertės pirkimas atliktas 2020 m. balandžio 6 d., 2020 m. balandžio 9 d. sudaryta sutartis Nr. SRV-157, apklausus vienintelį tiekėją UAB „Biržų ranga“.

Darbų pobūdis	Neskelbiamo mažos vertės pirkimo metu pasiūlyta kaina (2020-04-09 sutartis Nr. SRV-157), Eur su PVM	Kaina pagal bendrą avarinių darbų remonto sutartį (2020-02-20 sutartis Nr. SRV-64), Eur su PVM	Kainų skirtumas, Eur
Drenažo linijų ieškojimas vienakaušiais ekskavatoriais, iki 0,4 m ³ talpos kaušais, 24 m ³	171,54	117,6	53,93
Drenažo rinktuvų iš plastikinių 113 mm skersmens vamzdžių įrengimas, 238 m	6336,60	4426,8 ⁴⁵	1909,8
Esamų keraminių drenažo sausintuvų prijungimas prie naujai pakloto rinktuvo, 10 vnt.	469,46	241,10	228,36
Esamų 100 mm skersmens drenažo rinktuvų prijungimas prie naujai pakloto rinktuvo, 2 vnt.	217,10	48,22	168,88
Grunto kasimas rankiniu būdu, 4m ³	108,51	120,4	-11,89
Laikino filtro įrengimas ir išardymas vandens išleidimui iš lomų drenažo remonto metu, 1 vnt.	193,88	148,93	44,95
Polietileninio paslėpto drenažo šulinio PE-ŠP-40 įrengimas, 1 vnt.	550,99	400,44	150,55

⁴⁵ 113 mm drenažo rinktuvų įrengimas nenumatytas, palyginimui paimta 125 mm drenažo rinktuvų įrengimo kaina.

Remontuojamų drenažo žiočių pakeitimas 160 mm skersmens polietileninėmis žiotimis, 1 vnt.	302,62	129,08	173,54
Iš viso	8350,69	5632,57	2718,12

Taigi Valstybei nuosavybės teise priklausančių (12,5 cm skersmens ir didesnių drenažo rinktuvų) Kvetkų gyvenvietėje remonto darbus vykdant pagal 2020 m. vasario 20 d. sutartį Nr. SRV-64, galėjo būti sutaupyta apie 2718 Eur.

Biržų rajono Čeriaukštės sausinimo sistemos griovių Č-3 ir Č-3-2 remonto darbų su techninio darbo projekto parengimo paslaugomis pirkimas. Pirkimas atliktas 2020 m. kovo 9 d., 2020 m. kovo 12 d. sudaryta sutartis Nr. SRV-105, apklausus vienintelį tiekėją UAB „Biržų ranga“. Kai kurių sąmatoje numatytų darbų kainų palyginimas:

Darbų pobūdis	Neskelbiamo mažos vertės pirkimo metu pasiūlyta kaina (2020-03-12 sutartis Nr. SRV-105), Eur su PVM	Kaina pagal bendrą avarinių darbų remonto sutartį (2020-02-20 sutartis Nr. SRV-64), Eur su PVM	Kainų skirtumas, Eur
Remontuojamų drenažo žiočių pakeitimas 110 mm skersmens polietileninėmis žiotimis, 7 vnt.	1648,68	903,56 ⁴⁶	745,12
Remontuojamų drenažo žiočių pakeitimas 160 mm skersmens polietileninėmis žiotimis, 5 vnt.	1340,75	645,40	695,35
Remontuojamų drenažo žiočių pakeitimas 200 mm skersmens polietileninėmis žiotimis, 1 vnt.	297,56	156,77	140,79
Iš viso	3286,99	1705,73	1581,26

Taigi, atliekant Biržų rajono Čeriaukštės sausinimo sistemos griovių Č-3 ir Č-3-2 remonto darbus (keičiant remontuojamas drenažo žiotis) galima permokėta apie 1 581 Eur.

Korupcijos rizikos kyla tais atvejais, kai netinkamai suplanuojama melioracijos sistemų ir statinių avarinių remonto darbų maksimali sutarties vertė bei darbų atlikimo terminai. Tuomet dalis darbų perkama atskirais pirkimais, apie juos neskelbiant, paprastai iš vienintelio tiekėjo. Pavyzdžiui, iki 2021 m. gegužės 21 d. pagal pateiktus darbų atlikimo aktus išnaudota 34 433,17 Eur iš 36 000 Eur pagal 2021 m. valstybei nuosavybės teise priklausančių drenažo rinktuvų avarinių gedimų taisymo

⁴⁶ Remontuojamų drenažo žiočių pakeitimas 110 mm skersmens polietileninėmis žiotimis nenumatytas, palyginimui naudota remontuojamų drenažo žiočių pakeitimo 160 mm skersmens polietileninėmis žiotimis kaina.

darbų sutartį (2021 m. vasario 15 d. Nr. SRV-101). Siekiant panaikinti šias korupcijos rizikas, siūlytina svarstyti galimybę sudaryti bendrą avarinių ir kitų nedidelės apimties melioracijos sistemų ir statinių remonto darbų sutartį, nustatyti jos maksimalią vertę, kuri užtikrintų visų reikalingų darbų atlikimą, užtikrinti, kad nebūtų laikotarpių, kai reikalingi darbai būtų perkami atskirais pirkimais (pavyzdžiui numatyti metinės sutarties pratęsimo galimybę ar naujus pirkimus atlikti iki galiojančios sutarties termino pabaigos), pirkimo techninėje specifikacijoje numatyti įkainių koeficientus pagal vietovių, kuriose remontuojami melioracijos sistemos ir statiniai, tipus ir kitus reikiamus dalykus.

Avarinių remonto darbų sutartyse numatoma galimybė įsigyti papildomų darbų. Pavyzdžiui, Melioracijos darbų 2020 m. vasario 20 d. sutartis Nr. SRV-64, 2021 m. kovo 10 d. sutartis Nr. SRV-101 (valstybei nuosavybės teise priklausančių drenažo rinktuvų avarinių gedimų taisymo darbai). Šių pirkimų pirkimo techninėse specifikacijose (atitinkamai Pirkimo sąlygų⁴⁷ 1 priedas ir Pirkimo sąlygų⁴⁸ 2 priedas) numatyta, kad perkančioji organizacija (užsakovas) gali įsigyti sąraše nenurodytų, tačiau su pirkimo objektu susijusių darbų, neviršijant 10 proc. pradinės sutarties vertės. Pagal Biržų rajono savivaldybės pateiktą informaciją, nei 2020, nei 2021 m. sutarčių rezervo lėšos nebuvo naudotos, tačiau minėtos nuostatos yra ydingos antikorupciniu požiūriu, nes iš paminėtų sąlygų neaišku, ar visus 10 proc. pradinės sutarties vertės galima panaudoti vieno objekto remontui, ar vieno objekto remontui galima panaudoti tik 10 proc. būtent objekto remonto vertės. Taip pat nenustatyta šio rezervo naudojimo kainodara, kaip turi būti nustatomos ir suderinamos papildomų, nenumatytų darbų kainos.

Išvada. Biržų rajono savivaldybėje taikoma skirtinga praktika perkant melioracijos darbus – vienais atvejais darbai atliekami pagal ilgalaikes (metines) sutartis, kitais – vykdomi atskiri pirkimai. Pastebėta, kad vykdant atskirus pirkimus galima permokamos Biržų rajono savivaldybės biudžeto lėšos. Dėl susiklosčiusios darbo praktikos ypatumų viešieji pirkimai vykdomi nevienareikšmiškai, analizuotuose procesuose trūksta nuoseklumo, gali būti sudaromos netiesioginės sąlygos korupcijai kilti ar korupcijos regimybei susidaryti, todėl šis korupcijos rizikos veiksnys laikytinas kita antikorupcine pastaba.

PASIŪLYMAI:

- Svarstyti galimybę sudaryti bendrą avarinių ir kitų nedidelės apimties melioracijos sistemų ir statinių remonto darbų sutartį, nustatyti jos maksimalią vertę, kuri užtikrintų visų reikalingų darbų atlikimą, užtikrinti, kad nebūtų laikotarpių, kai reikalingi darbai būtų perkami atskirais pirkimais (pavyzdžiui numatyti metinės sutarties pratęsimo galimybę ar naujus pirkimus atlikti iki galiojančios sutarties termino pabaigos), pirkimo techninėje specifikacijoje numatyti įkainių koeficientus pagal vietovių, kuriose remontuojami melioracijos sistemos ir statiniai, tipus ir kitus reikiamus dalykus.

---

⁴⁷ Patvirtintos Viešojo pirkimo komisijos 2020-01-29 protokolu Nr. P-13.

⁴⁸ Patvirtintos Viešojo pirkimo komisijos 2021-02-23 protokolu Nr. P-79.

- Nustatyti aiškia melioracijos darbų sutartyse numatomo rezervo naudojimo tvarką ir jo kainodarą.

4.3. Perkant melioracijos objektų statybos techninės priežiūros paslaugas nesinaudojama centrinės perkančiosios organizacijos paslaugomis.

2019 m. sausio 22 d. Biržų rajono savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu Nr. A-68 „Dėl pavedimo atlikti statinio statybos techninę priežiūrą“, melioracijos inžinieriui pavesta atlikti nurodytų objektų⁴⁹ bei visų kitų melioracijos statinių remonto darbų statinio statybos techninę priežiūrą. 2020 m. vasario 5 d. įsakymu Nr. AK-45 melioracijos inžinieriui pavesta atlikti papildomas užduotis – Biržų rajono Nemunėlio Radviliškio ir Parovėjos seniūnijų dalies melioracijos statinių remonto darbų bei visų kitų melioracijos statinių remonto darbų, finansuojamų valstybės ir savivaldybės biudžeto lėšomis, statinio statybos techninę priežiūrą. Kitais atvejais statinio statybos techninės priežiūros paslaugos įsigyjamos Viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka.

Viešųjų pirkimų įstatymo 25 straipsnio 2 dalis nustato, kad tais atvejais, kai numatoma pirkimo sutarties vertė yra mažesnė kaip 10 000 Eur (dešimt tūkstančių eurų) (be pridėtinės vertės mokesčio), gali būti nesilaikoma šio įstatymo 82 straipsnyje nustatytų reikalavimų prekių, paslaugų ar darbų įsigyti iš centrinės perkančiosios organizacijos. Tačiau pažymėtina centralizuotų pirkimų svarba taip pat ir mažos vertės neskelbiamų pirkimų atvejais, mažinant galimas korupcijos rizikas.

Pažymėtina, kad centrinės perkančiosios organizacijos CPO.LT elektroniniame kataloge yra hidrotechnikos statinių statybos techninės priežiūros paslaugos, taigi, šias paslaugas galima įsigyti iš centrinės perkančiosios organizacijos.

Biržų rajono savivaldybė 2019 m. hidrotechnikos statinių statybos techninės priežiūros paslaugas buvo įsigijusi iš centrinės perkančiosios organizacijos (2019 m. balandžio 26 d. sutartis su UAB „Antikus“ Nr. CPO 123786/SRV-155, dėl statybos darbų techninės priežiūros paslaugų (hidrotechnikos statinių Biržų rajono savivaldybėje, Vabalninko seniūnijoje, Ramongalių kaime rekonstravimo darbai). Tačiau Biržų rajono savivaldybės netenkinio atliekamų paslaugų kokybė, todėl techninės priežiūros paslaugų pirkimo iš centrinės perkančiosios organizacijos praktikos buvo atsisakyta, paslaugos perkamos vykdant neskelbiamus mažos vertės pirkimus, pavyzdžiui, 2019 m. kovo 12 d. sutartis Nr. SRV-79 (Biržų raj. melioracijos statinių, nukentėjusių 2017 m. nuo liūčių, remonto darbai), 2020 m. rugsėjo 7 d. sutartys Nr. SRV-404 ir SRV-405 (Vabalninko ir Paberžės ES projektai), 2020 m. kovo 2 d. sutartis Nr. SRV-96 (Obelaukių gyvenvietės dalies drenažo sistemų remonto darbai).

---

⁴⁹ Biržų rajono Kvekų, Zaprūtiškių ir Germanišio kadastrinėse vietovėse esančių griovių remonto darbų, Biržų rajono dalies melioracijos griovių remonto darbų.

Mūsų nuomone, centrinės perkančiosios organizacijos kataloge esant reikiamų prekių, paslaugų ar darbų, korupcijos rizikų prevencijos požiūriu, siūlytina naudotis centrinės perkančiosios organizacijos paslaugomis. Tai sumažina ir kitas šioje išvadoje nurodomas korupcijos rizikas (pavyzdžiui, korupcijos rizikas perkant iš vienintelio tiekėjo). O klausimai dėl netinkamos darbų kokybės turėtų būti sprendžiami sutartyse nurodyta tvarka. Be to, Biržų rajono savivaldybės nurodyta neigiama praktika buvo dar 2019 m., manytina, kad šiuo metu pirkimai atliekami kokybiškiau ir pirkėjai turi visas galimybes gauti kokybiškas ir savalaikes paslaugas.

Išvada. Melioracijos paslaugas įsigyjant ne iš centrinės perkančiosios organizacijos, kai tokios paslaugos yra skelbiamuose kataloguose, gali būti sudaromos netiesioginės sąlygos korupcijai kilti ar korupcijos regimybei susidaryti, todėl šis korupcijos rizikos veiksnys laikytinas kita antikorupcine pastaba.

PASIŪLYMAS:

- Įvertinti galimybes hidrotechnikos statinių statybos techninės priežiūros paslaugas pirkti iš centrinės perkančiosios organizacijos.

4.4. Vykdamt melioracijos projektus, kai kuriais atvejais galima perkamos nebūtinų paslaugos.

Vadovaujantis Melioracijos techninio reglamento MTR 1.05.01:2005 „Melioracijos statinių projektavimas“, patvirtinto žemės ūkio ministro 2005 m. sausio 3 d. įsakymu Nr. 3D-1 (su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) 25 punktu, melioracijos statinių naujos statybos ir rekonstravimo projektai, projektai, kai melioracijos statinių projektavimas ir statybos darbai finansuojami Europos Sąjungos fondų ar kitų tarptautinių programų lėšomis, gali būti rengiami dviem atskirais etapais – techninis projektas ir darbo projektas, arba abu melioracijos statinių projekto etapai – techninis projektas ir darbo projektas gali būti sujungiami ir rengiamas vienas techninis darbo projektas. Pagal minėto reglamento 28 punktą techninis projektas rengiamas melioracijos statiniams rekonstruoti, remontuoti ir naujai statybai vykdyti nepriklausomai nuo darbų finansavimo šaltinio.

Biržų rajono savivaldybės administracija 2020 m. vykdė pirkimą Čeriaukštės sausinimo sistemos griovių Č-3 ir Č-3-2 remonto darbai su techninio darbo projekto parengimo paslaugomis (finansuojamas Europos sąjungos solidarumo fondo lėšomis⁵⁰). Pirkimo sutarties vertė 12 029,76 Eur su PVM, iš jų techninio darbo projekto vertė – 1 210 Eur su PVM. Tiekėjas, kartu su pasiūlymu pateikė darbų objektinę ir lokalinę sąmatas, todėl abejotina, ar šiam objektui buvo reikalingas techninis darbo projektas. Pažymėtina ir tai, kad techninis darbo projektas užsakovui perduotas tik atlikus visus objekto darbus 2020 m. kovo 24 d.⁵¹

⁵⁰ VĮ Valstybės žemės fondas ir Biržų rajono savivaldybės administracijos 2020-02-28 susitarimas Nr. SR-1179.

⁵¹ 2020-03-24 atliktų darbų priėmimo aktas Nr. 4.

Taip pat, Biržų rajono savivaldybės administracija 2020 m. vykdė analogišką pirkimą Biržų rajono Nausėdžių kadastrinėje vietovėje (buv. Nausėdžių kolūkio melioracijos projektas Nr. 15) didelio diametro drenažo avariniai remonto darbai su techninio darbo projekto parengimo paslaugomis (finansuojamas Europos sąjungos solidarumo fondo lėšomis⁵²). Pirkimo sutarties vertė 12 087,90 Eur su PVM, iš jų techninio darbo projekto vertė – 1 210 Eur su PVM. Tiekėjas, kartu su pasiūlymu pateikė darbų objektinę ir lokalinę sąmatas, todėl abejotina, ar šiam objektui buvo reikalingas techninis darbo projektas. Pažymėtina ir tai, kad techninis darbo projektas užsakovui perduotas tik atlikus visus objekto darbus 2020 m. kovo 24 d.⁵³

Atsižvelgiant į šiuos pavyzdžius, manytina, kad nedidelės vertės melioracijos objektų remonto darbams neturėtų būti privalomas projektavimas vadovaujantis Melioracijos techninio darbo reglamento MTR 1.05.01:2005 „Melioracijos statinių projektavimas“ reikalavimais, jei užsakovas parengia darbų kiekių žiniaraščius, darbų brėžinius ar planus. Tokiu atveju būtų užtikrintas racionalus lėšų naudojimas ir išvengiama galimų korupcijos rizikų, kurios kyla planuojant ir įsigyjant nebūtiną prekes, paslaugas ar darbus.

Išvada. Nedidelės vertės melioracijos objektų remonto darbų privalomo projektavimo reikalavimai atskirais atvejais lemia nebūtinų (nereikalingų) paslaugų įsigijimą. Minėtų Melioracijos techninio darbo reglamento MTR 1.05.01:2005 „Melioracijos statinių projektavimas“ nuostatų trūkumai bei jų taikymo problemos sudaro (gali sudaryti) tiesiogines sąlygas korupcijai kilti, todėl šis korupcijos rizikos veiksnys laikytinas kritine antikorpucine pastaba.

PASIŪLYMAS:

- Žemės ūkio ministerijai svarstyti Melioracijos techninio reglamento MTR 1.05.01:2005 „Melioracijos statinių projektavimas“ pakeitimų galimybę siekiant supaprastinti nedidelės vertės melioracijos objektų remonto darbų projektavimo reikalavimus⁵⁴.

4.5. Neskelbiami mažos vertės pirkimai atliekami iš vienintelio tiekėjo, kuris galimai žino maksimalias pirkimo vertes.

Neskelbiamų mažos vertės pirkimų reguliavimas grindžiamas ypatingu pirkimo procedūrų supaprastinimu. Mažos vertės pirkimų tvarkos aprašas, patvirtintas Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2017 m. birželio 28 d. įsakymu Nr. 1S-97 (toliau – Aprašas)⁵⁵ nustato galimybę mažos

⁵² VĮ Valstybės žemės fondas ir Biržų rajono savivaldybės administracijos 2020-02-28 susitarimas Nr. SR-1179.

⁵³ 2020-03-24 atliktų darbų priėmimo aktas Nr. 1.

⁵⁴ Žemės ūkio ministerija 2021-11-04 raštu Nr. 2D-3059 informavo, kad iki 2022 m. II ketvirčio pabaigos patikslins Melioracijos techninį reglamentą MTR 1.05.01:2005 „Melioracijos statinių projektavimas“, patvirtintą Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2005 m. sausio 3 d. įsakymu Nr. 3D-1, jame aiškiai reglamentuodama, kokiais atvejais rekonstruojant ar remontuojant melioracijos statinius reikalingas konkretaus tipo projektas, taip pat svarstys klausimą dėl nedidelės vertės melioracijos objektų remonto darbų atveju, kai galbūt pakaktų parengti darbų kiekių žiniaraščius, darbų brėžinius ar planus, kad būtų užtikrintas racionalus lėšų naudojimas ir išvengiama galimų korupcijos rizikų, kurios kyla planuojant ir įsigyjant nebūtiną prekes, paslaugas ar darbus.

⁵⁵ Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/a0f25f005ca411e79198ffdb108a3753/asr>

vertės pirkimus vykdyti apie juos neskelbiant ir apklausiant pasirinktą tiekėjų skaičių. Tačiau, net ir tokiais atvejais pirkimai turi būti atliekami laikantis viešųjų pirkimų principų, siekiama užtikrinti tiekėjų konkurenciją, racionaliai naudoti tam skirtas lėšas.

Tačiau Aprašo 21.1.1, 21.1.2, 21.2.1 punktų nuostatos dažnai taikomos korupcijos rizikai neatspariu būdu, nesiekiant viešųjų pirkimų tikslų ir principų įgyvendinimo. Pagal paminėtas Aprašo nuostatas, jei numatoma pirkimo sutarties vertė yra mažesnė kaip 10 000,00 Eur be PVM, perkančioji organizacija gali vykdyti pirkimą apie jį neskelbiant viešai ir apklausiant pasirinktą tiekėjų skaičių. Sistemiskai aiškinant šias nuostatas kartu su Aprašo 7 punktu, draudžiančiu dirbtinai sumažinti konkurenciją⁵⁶, darytina išvada, kad šiais atvejais turi būti priimamas objektyvus ir motyvuotas sprendimas dėl pasirinkto apklausti tiekėjų skaičiaus. Siektina, kad pasirinktas apklausiamų tiekėjų skaičius užtikrintų konkurenciją, sudarytų sąlygas racionaliai naudoti pirkimams skirtas lėšas, o sprendimas apklausti vienintelį tiekėją turėtų būti motyvuotas ir pagrįstas objektyviomis aplinkybėmis.

Biržų rajono savivaldybėje neskelbiami melioracijos darbų ir paslaugų pirkimai kaip taisyklė vykdomi apklausiant vieną tiekėją. Tai galimai lemia nusistovėję ilgalaikiai ryšiai tarp rangovų ir savivaldybės⁵⁷, šios išvados 3.1 dalyje nurodytos interesų konfliktų rizikos.

Tokių pirkimų pasekmės – galimas permokėjimas už suteiktas paslaugas, įsigytus darbus.

Neskelbiamų mažos vertės pirkimų atvejais, kai pasirenkama apklausti vienintelį tiekėją, apklausiamas tiekėjas nekonkuruoja su kitais tiekėjais dėl pasiūlymo kainos, todėl svarbu imtis priemonių, kurios užtikrintų, kad šiai atvejais tiekėjai taip pat siūlytų konkurencingas kainas.

Pagal Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatas nėra viešinami mažos vertės pirkimų planai, pagal teismų praktiką perkančioji organizacija neprivalo pirkimo dokumentuose nurodyti planuojamos maksimalios pirkimo (pirkimo dalies) kainos⁵⁸. Pirkimui skirtos lėšų sumos atskleidimas vieno

---

⁵⁶ „Planuojant pirkimus ir jiems rengiantis, negali būti siekiama išvengti Mažos vertės pirkimų tvarkos apraše nustatytos tvarkos taikymo ar dirbtinai sumažinti konkurenciją. Laikoma, kad konkurencija yra dirbtinai sumažinta, kai pirkimu tam tikriems tiekėjams nepagrįstai sudaromos palankesnės ar nepalankesnės sąlygos.“

⁵⁷ Prieiga internete: <https://aina.lt/mero-padeka-uab-birzu-ranga-vadovu/>.

⁵⁸ „<...> perkančioji organizacija turi nustatyti aiškius pasiūlymų vertinimo kriterijus ir juos vienodai taikyti visiems pasiūlymus pateikusiems subjektams, tačiau skaidrumo principo laikymasis *per se* nesuponuoja būtinybės pirkimo dokumentuose atskleisti pirkimui skiriamų lėšų sumą. Viešųjų pirkimų įstatyme (toliau – VPI) nenustatyta reikalavimo perkančiajai organizacijai atskleisti pirkimo dokumentuose pirkimui skiriamą lėšų sumą, arba, kitaip tariant, kokia didžiausia kaina perkančiajai organizacijai yra priimtina. Tai natūralu, nes nėra vien tik tokios praktikos ir rinkoje su kitais pirkėjais. Vienais atvejais pirkėjui tai gali būti naudinga, kitais atvejais – priešingai, tai gali paskatinti pardavėjus orientuotis į maksimalią galimą kainą, tai reikštų pirkėjui nenaudingą, perkančiajai organizacijai - neracionalų lėšų panaudojimą sumokant gal net didesnę nei rinkos kainą. Tiekėjas, dalyvaudamas viešajame pirkime su savo prekėmis ar paslaugomis, yra ir atitinkamos rinkos dalyvis, taigi, net ir nežinodamas, kokią kainą yra pasirengusi mokėti perkančioji organizacija, jis turi žinoti savo konkurencines galimybes varžytynėse su kitais atitinkamos rinkos dalyviais – su juo konkuruojančiais pirkime tiekėjais. Tiekėjo, kurio pasiūlymas atmetamas tuo pagrindu, kad jo pasiūlyta kaina yra per didelė ir perkančiajai organizacijai nepriimtina (VPI 39 straipsnio 2 dalies 3 punktas), teisės užtikrinamos ne privalomu pirkimui skiriamos lėšų sumos atskleidimu pirkimo dokumentuose, bet jos nustatymu planuojant pirkimą ir perkančiajai organizacijai pagrindžiant tiekėjo pasiūlymo atmetimą VPI 39 straipsnio 2 dalies 3 punkto pagrindu. Planuodama viešąjį pirkimą perkančioji organizacija iš anksto numato jam panaudoti skiriamą lėšų sumą. Kai ši suma neatkleidžiama pirkimo dokumentuose, o perkančioji organizacija atmeta tiekėjo pasiūlymą remdamasi VPI 39 straipsnio 2 dalies 3 punktu, kilus

tiekėjo pirkimų atvejais gali paskatinti pardavėjus orientuotis į maksimalią galimą kainą, tai reikštų pirkėjui nenaudingą, perkančiajai organizacijai - neracionalų lėšų panaudojimą sumokant gal net didesnę nei rinkos kainą.

Nors Biržų rajono savivaldybė neskelbiamų mažos vertės pirkimų atvejais pirkimo dokumentuose nenurodo maksimalios pirkimo kainos, tačiau įvertinus pasirinktus pavyzdžius matyti, kad apklausiami tiekėjai galimai žino maksimalias pirkimo kainas, nes daugeliu atvejų jų pateiktų pasiūlymų kaina yra lygi maksimaliai pirkimo kainai ar yra tik nežymiai mažesnė.

Pavyzdžiui:

2019 m. Biržų rajono Vabalninko seniūnijos Meilūnų kadastrinėje vietovėje (buv. J. Biliūno kolūkio melioracijos projektas Nr. 12) ūkininko P. A. žemės sklype didelio diametro drenažo rinktuvų avarinių gedimų taisymo darbų pirkimas. Vykdytas neskelbiamas mažos vertės pirkimas, apklausti 3 tiekėjai, gautas vienas UAB „Biržų ranga“ pasiūlymas. Pagal 2019 m. spalio 8 d. pirkimo paraišką maksimali pirkimo vertė yra 10 055 Eur su PVM. Tiekėjo UAB „Biržų ranga“ pasiūlymo kaina – 10 044,21 Eur su PVM.

2019 m. Biržų rajono Papilio seniūnijos Skrebiškių kadastrinėje vietovėje (buv. Kraštų tarybinio ūkio melioracijos projektas Nr.9) pralaidos per Molinos upę pikete 0+54 avarinių gedimų taisymo darbų pirkimas. Vykdytas neskelbiamas mažos vertės pirkimas, apklaustas vienintelis tiekėjas UAB „Biržų ranga“. Pagal 2019 m. spalio 8 d. pirkimo paraišką maksimali pirkimo vertė yra 4 828 Eur su PVM. Tiekėjo UAB „Biržų ranga“ pasiūlymo vertė – 4 817,76 Eur su PVM.

2019 m. Melioracijos darbų pirkimas (Melioracijos statinių remontas Geidžiūnų gyvenvietėje). Vykdytas skelbiamas mažos vertės pirkimas. Pagal 2019 m. vasario 20 d. pirkimo paraišką maksimali pirkimo vertė yra 16 000 Eur su PVM. Pirkimo laimėtoju pripažintas vienintelis tiekėjas (po kito pasiūlymo atmetimo) UAB „Biržų ranga“, kurio pasiūlymo vertė – 15 972 Eur su PVM.

2020 m. Vandens pralaidų remonto darbų pirkimas. Vykdytas neskelbiamas mažos vertės pirkimas, apklaustas vienintelis tiekėjas UAB „Biržų ranga“. Pagal 2020 m. sausio 24 d. pirkimo paraišką maksimali pirkimo vertė yra 8 470 Eur su PVM. Tiekėjo UAB „Biržų ranga“ pasiūlymo vertė – 8 190,94 Eur su PVM.

2020 m. Techninio darbo projekto parengimo paslaugų pirkimas (Biržų rajono Vabalninko seniūnijos dalies melioracijos griovių ir tiltų rekonstravimo darbai). Vykdytas neskelbiamas mažos vertės pirkimas, apklaustas vienintelis tiekėjas UAB „Infrastruktūra“. Pagal 2020 m. kovo 9 d.

---

ginčui, ji privalo įrodyti, kad kaina yra per didelė ir jai nepriimtina (Civilinio proceso kodekso 178 straipsnis). VPI 39 straipsnio 2 dalies 3 punkto prasme per didelė, perkančiajai organizacijai nepriimtina kaina inter alia gali būti laikoma tokia pasiūlymo kaina, kuri yra didesnė, nei perkančiosios organizacijos suplanuota pirkimui skirtina lėšų suma.“ 2012-04-11 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo sprendimas byloje Nr. 3K-3-158/2012.

pirkimo paraišką maksimali pirkimo vertė yra 9 075 Eur su PVM. Tiekėjo UAB „Infrastruktūra“ pasiūlymo vertė – 9 075 Eur su PVM.

2020 m. Techninio darbo projekto parengimo paslaugos (Biržų rajono Pabiržės seniūnijos dalies melioracijos griovių ir tiltų rekonstravimo darbai) (4730). Vykdytas neskelbiamas mažos vertės pirkimas, apklaustas vienintelis tiekėjas UAB „Infrastruktūra“. Pagal 2020 m. kovo 6 d. pirkimo paraišką maksimali pirkimo vertė yra 10 285 Eur su PVM. Tiekėjo UAB „Infrastruktūra“ pasiūlymo vertė – 10 285 Eur su PVM.

2020 m. Biržų rajono Nausėdžių kadastrinėje vietovėje (buv. Nausėdžių kolūkio melioracijos projektas Nr. 15) didelio diametro drenažo rinktuvų remonto darbų su techninio darbo projekto parengimo paslaugomis pirkimas. Vykdytas neskelbiamas mažos vertės pirkimas, apklaustas vienintelis tiekėjas UAB „Biržų ranga“. Pagal 2020 m. kovo 5 d. pirkimo paraišką maksimali pirkimo vertė yra 12 087,90 Eur su PVM. Tiekėjo UAB „Biržų ranga“ pasiūlymo vertė – 12 087,90 Eur su PVM.

2020 m. Biržų rajono Čeriaukštės sausinimo sistemos griovio Č-3 remonto darbų su techninio darbo projekto parengimo paslaugomis pirkimas. Vykdytas neskelbiamas mažos vertės pirkimas, apklaustas vienintelis tiekėjas UAB „Biržų ranga“. Pagal 2020 m. kovo 4 d. pirkimo paraišką maksimali pirkimo vertė yra 12 087,90 Eur su PVM. Tiekėjo UAB „Biržų ranga“ pasiūlymo vertė – 12 029,76 Eur su PVM.

2020 m. Biržų rajono Obelaukių gyvenvietėje V. G. sklype, didelio diametro drenažo rinktuvų remonto darbų pirkimas. Vykdytas neskelbiamas mažos vertės pirkimas, apklaustas vienintelis tiekėjas UAB „Pasvalio melioracija“. Pagal 2020 m. balandžio 10 d. pirkimo paraišką maksimali pirkimo vertė yra 1 222,10 Eur su PVM. Tiekėjo UAB „Pasvalio melioracija“ pasiūlymo vertė – 1 217,59 Eur su PVM.

2020 m. Biržų rajono Obelaukių gyvenvietės dalies drenažo sausintuvų remonto darbų pirkimas. Vykdytas neskelbiamas mažos vertės pirkimas, apklaustas vienintelis tiekėjas UAB „Pasvalio melioracija“. Pagal 2020 m. balandžio 10 d. pirkimo paraišką maksimali pirkimo vertė yra 1 222,10 Eur su PVM. Tiekėjo UAB „Pasvalio melioracija“ pasiūlymo vertė – 1 217,59 Eur su PVM.

2020 m. Biržų rajono Širvėnos seniūnijos Obelaukių kadastrinėje vietovėje (buv. Karolio Požėlos kolūkio melioracijos projektas Nr. 4) pralaidos per Obelaukių sausinimo sistemos griovį O-1-2 pikete 36+30 avarinių gedimų taisymo darbų pirkimas. Vykdytas neskelbiamas mažos vertės pirkimas, apklaustas vienintelis tiekėjas UAB „Biržų ranga“. Pagal 2020 m. birželio 9 d. pirkimo paraišką maksimali pirkimo vertė yra 9 680 Eur su PVM. Tiekėjo UAB „Biržų ranga“ pasiūlymo vertė – 9 680 Eur su PVM.

2020 m. Techninio darbo projekto parengimo paslaugų pirkimas (Biržų rajono Vabalninko seniūnijos dalies melioracijos griovių ir juose esančių hidrotechnikos statinių remonto darbai).

Vykdytas neskelbiamas mažos vertės pirkimas, apklaustas vienintelis tiekėjas E. Balčiūnienės IĮ. Pagal 2020 m. spalio 13 d. pirkimo paraišką maksimali pirkimo vertė yra 5 445 Eur su PVM. Tiekėjo E. Balčiūnienės IĮ pasiūlymo vertė – 5 445 Eur su PVM.

2021 m. Techninio darbo projekto parengimo paslaugų pirkimas (Biržų rajono Čeriaukštės sausinimo sistemos dalies melioracijos griovių ir juose esančių hidrotechnikos statinių rekonstravimo darbai). Vykdytas neskelbiamas mažos vertės pirkimas, apklaustas vienintelis tiekėjas UAB „Panevėžio hidroplanas“. Pagal 2021 m. sausio 19 d. pirkimo paraišką maksimali pirkimo vertė yra 10 890 Eur su PVM. Tiekėjo UAB „Panevėžio hidroplanas“ pasiūlymo vertė – 10 890 Eur su PVM.

Pirkimų tikslas – nusipirkti tai, ko reikia perkančiajai organizacijai, racionaliai naudojant tam skirtas lėšas, t. y. įsigyti numatytoms ir atliekamoms funkcijoms būtinas prekes, paslaugas ar darbus, už įprastinę kainą, kurią mokėtų kiekvienas racionalus fizinis ar juridinis asmuo. Racionalaus lėšų panaudojimo svarbą akcentuoja ir teismai⁵⁹: „Siekiant racionalaus lėšų panaudojimo perkančiajai organizacijai viešuosius pirkimus reglamentuojančiu teisiniu reguliavimu turi būti sudaroma galimybė įsigyti prekes ar paslaugas kuo naudingesnėmis jai sąlygomis“.

Situacijose, kai apklausiamas tiekėjas galimai žino maksimalią pirkimui skirtų lėšų sumą arba maksimali pirkimui skirtų lėšų suma nustatoma tai iš anksto suderinus su atitinkamu tiekėju, yra korupcijos rizikos, reikiamos prekės, paslaugos ar darbai gali būti įsigijami brangiau nei įprastinė kaina, kurią mokėtų kiekvienas racionalus fizinis ar juridinis asmuo.

Biržų rajono savivaldybės atstovas paaiškino, kad taip yra todėl, nes planuojant pirkimų vertes naudojamos programos „Sistela sąmatos“ sistemoje pateikiamomis kainomis, šia sistema taip pat naudojasi ir rangovai, rengdami pasiūlymus. Iš dalies sutiktina su šiais pastebėjimais, tačiau rangovai pasiūlymus rengia taip pat ir atsižvelgdami į konkrečius su įmonės veikla susijusius rodiklius, kurie, planuojant pirkimų lėšas perkančiosioms organizacijoms neturėtų būti žinomi. Taip pat ir pavyzdžiais parodomos tendencijos, kai prieš kurį laiką suplanuota maksimali pirkimo vertė kartais yra lygi tiekėjo pasiūlymo vertei centų tikslumu, leidžia padaryti išvadą, kad tiekėjams neskelbiamų mažos vertės pirkimų atvejais gali būti atskleidžiamos maksimalios pirkimų vertės. Tai galimai lemia ir interesų konfliktų rizikos.

Biržų rajono savivaldybės administracijoje sprendimą apklausti vienintelį tiekėją priima pirkimų organizatorius, jam nėra pareigos pagrįsti tokio sprendimo, nurodant tokio sprendimo motyvus bei aplinkybes.

Siekiant neskelbiamų mažos vertės pirkimų skaidrumo, siūlytina nustatyti pareigą pirkimų organizatoriams nurodyti vieno tiekėjo apklausos pasirinkimo motyvus, įpareigoti pirkimų iniciatorius, organizatorius neatskleisti pirkimo dalyviams nustatytų pirkimo verčių.

---

⁵⁹ 2012-04-11 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo sprendimas byloje Nr. 3K-3-158/2012.

Išvada. Biržų rajono savivaldybėje neužtikrinamas skaidrumas atliekant melioracijos mažos vertės pirkimus: pirkimai atliekami iš vienintelio tiekėjo, kuris galimai žino maksimalias pirkimo vertes, esant galimų interesų konfliktų rizikoms. Tokia darbo praktika sudaro (gali sudaryti) tiesiogines sąlygas korupcijai kilti, todėl šis korupcijos rizikos veiksnys laikytinas kritine antikorpucine pastaba.

PASIŪLYMAS:

- Siekiant neskelbiamų mažos vertės pirkimų skaidrumo, siūlytina nustatyti pareigą pirkimų organizatoriams nurodyti vieno tiekėjo apklausos pasirinkimo motyvus, įpareigoti pirkimų iniciatorius, organizatorius neatskleisti pirkimo dalyviams nustatytų maksimalių pirkimo verčių.

4.6. Neužtikrinamas pakankamas informacijos apie melioracijos funkcijų vykdymą viešumas.

Vietos savivaldos įstatymo 4 straipsnis įtvirtina pagrindinius principus, kuriais grindžiama vietos savivalda. Pagrindiniai principai, kurie reikalauja užtikrinti informacijos viešumą, yra šie:

- veiklos skaidrumo. Savivaldybės institucijų ir kitų savivaldybės viešojo administravimo subjektų veikla turi būti aiški ir suprantama savivaldybės gyventojams, kurie tuo domisi, jiems sudaromos sąlygos gauti paaiškinimus, kas ir kodėl daroma;

- reagavimo į savivaldybės gyventojų nuomonę. Savivaldybės gyventojai ar jų atstovai turi teisę susipažinti su savivaldybės institucijų sprendimų projektais ir priimtais sprendimais, gauti viešus ir motyvuotus atsakymus į pareikštą nuomonę apie savivaldybės institucijų ir kitų savivaldybės viešojo administravimo subjektų ar atskirų valstybės tarnautojų darbą;

- viešumo. Savivaldybė savo interneto svetainėje teikia ir nuolat atnaujina šio įstatymo numatytą informaciją, taip pat informaciją apie savivaldybės valdomas įmones, jų vadovus, valdybų narius, pateikia šių įmonių įstatus, ne mažiau kaip trejų paskutinių finansinių metų veiklos rezultatų ir finansines ataskaitas bei kitą aktualią informaciją, taip pat informaciją apie savivaldybės gaunamą paramą (paramos teikėją (teikėjus), paramos sumas, paramos tikslą, paramos laikotarpį ir pan.), savivaldybės skiriamas pinigines lėšas nevyriausybinių organizacijų ir viešųjų įstaigų projektams finansuoti bei projektų finansavimo ir atrankos kriterijus, kvietimus organizacijoms teikti paraiškas paramai gauti ir kitą informaciją, susijusią su savivaldybės veikla.

Tad, įgyvendinant šiuos principus, būtina viešinti aktualią informaciją apie melioracijos funkcijų vykdymą.

Įvertinus savivaldybės tinklapyje esančią informaciją, Teisės aktų registre esančią informaciją, Biržų rajono savivaldybė neviešina:

- Savivaldybės tarybos sprendimų dėl valstybės lėšomis finansuojamų melioracijos prioritetinių darbų programų patvirtinimo, jų pakeitimų, dėl Europos Sąjungos lėšomis finansuojamų projektų, dėl paramos skyrimo melioracijos statinių naudotojų asociacijoms. Pagal Teisėkūros

pagrindų įstatymo 6 straipsnio 2 dalies 16 punktą Teisės aktų registro objektai yra tik savivaldybių institucijų norminiai teisės aktai, taip pat savivaldybių merų priimami teisės aktai, kuriuos skelbti Teisės aktų registre privaloma pagal teisės aktus. Tačiau atsižvelgiant į paminėtų savivaldos principų įgyvendinimą, Biržų rajono savivaldybės interneto svetainės melioracijos skiltyje⁶⁰ siūlytina skelbti ir individualius teisės aktus, susijusius su melioracijos funkcijų vykdymu, taip pat jų projektus.

- Biržų rajono savivaldybės tvenkinių, hidrotechnikos statinių bei kitų valstybei nuosavybės teise priklausančių melioracijos sistemų avarinių gedimų remonto (išskyrus tvenkinių hidrotechnikos statinių, išnuomotų ar kitaip perleistų kitiems naudotojams, avarinių gedimų remonto) skubos darbų eiliškumo nustatymo tvarkos aprašo.

Išvada. Viešumo trūkumas laikytinas korupcijos rizikos veiksniu. Neatskleidžiant išsamios informacijos sudaromos netiesioginės sąlygos korupcijai kilti ar korupcijos regimybei susidaryti, todėl šis korupcijos rizikos veiksnys laikytinas kita antikorupecine pastaba.

PASIŪLYMAS:

- Biržų rajono savivaldybės interneto svetainės melioracijos skiltyje skelbti individualius teisės aktus, susijusius su melioracijos funkcijų vykdymu, jų pakeitimus bei projektus, paskelbti Biržų rajono savivaldybės tvenkinių, hidrotechnikos statinių bei kitų valstybei nuosavybės teise priklausančių melioracijos sistemų avarinių gedimų remonto (išskyrus tvenkinių hidrotechnikos statinių, išnuomotų ar kitaip perleistų kitiems naudotojams, avarinių gedimų remonto) skubos darbų eiliškumo nustatymo tvarkos aprašą, kitus aktualius teisės aktus ir jų pakeitimus.

---

⁶⁰ <https://www.birzai.lt/veiklos-sritys/zemes-ukis/melioracija/343>

5. MOTYVUOTOS IŠVADOS (PASTABOS)

Išanalizavus Biržų rajono savivaldybės melioracijos veiklos sričių procesus darytina išvada, kad šiose srityse yra korupcijos rizika dėl šių korupcijos rizikos veiksnių⁶¹:

5.1. Kritinės antikorupcinės pastabos:

5.1.1. Nepakankamai valdomos interesų konfliktų rizikos. Neatskleisti savivaldybės melioratoriaus ryšiai su melioracijos statinių naudotojų asociacijomis; Lietuvos žemėtvarkos ir hidrotechnikos inžinierių sąjunga, jos Biržų hidrotechnikų skyriumi bei nevaldomos su tuo susijusios galimų interesų konfliktų rizikos dalyvaujant melioracijos statinių naudotojų asociacijų veikloje bei rengiant sprendimus dėl savivaldybės paramos minėtoms asociacijoms; priimant sprendimus, susijusius su UAB „Biržų ranga“. Nevaldomos galimų interesų konfliktų rizikos priimant sprendimus Biržų rajono melioracijos griovių ir drenažo techninės būklės vertinimo, priežiūros, remonto ir rekonstravimo darbų apimčių nustatymo komisijoje, nes ši komisija priima sprendimus, susijusius su ūkininkavimo sąlygų gerinimu melioruotų žemių naudotojams (paprastai – ūkininkams), o šios komisijos pirmininkas yra Biržų rajono žemdirbių asociacijos bei Biržų rajono ūkininkų sąjungos kolegialaus valdymo organo narys (motyvai išdėstyti 3.1 poskyryje).

5.1.2. Atliekant melioracijos darbų ir paslaugų viešuosius pirkimus neužtikrinama, kad būtų bent minimaliai atskirtas viešųjų pirkimų inicijavimo, organizavimo ir atlikimo, pasiūlymų vertinimo ir sutartinių įsipareigojimų vykdymo kontrolės funkcijų atlikimas. Pažymėtina, kad visų viešųjų pirkimų funkcijų sutelkimas „vienose rankose“ gali sudaryti sąlygas neskaidriems, neobjektyviems pirkimams (motyvai išdėstyti 4.1 poskyryje).

5.1.3. Vykdamt melioracijos projektus, kai kuriais atvejais galima perkamos nebūtinės paslaugos. Iš pateiktų pavyzdžių matyti, kad vykdamt nedidelės apimties melioracijos objektų remonto darbus tiekėjai kartu su pasiūlymais pateikia darbų objektinę ir lokalinę sąmatas, o techniniai darbo projektai užsakovui perduodami tik atlikus visus objekto darbus (motyvai išdėstyti 4.4 poskyryje).

5.1.4. Neskelbiami mažos vertės pirkimai atliekami iš vienintelio tiekėjo, kuris galimai žino maksimalias pirkimo vertes. Vieno tiekėjo pirkimai korupciniu požiūriu yra vieni rizikingiausių. Konkurencijos nebuvimas tokiuose pirkimuose gali padidinti įsigyjamų prekių, paslaugų ar darbų kainas, sumažinti galimybes racionaliausiu būdu panaudoti viešąsias lėšas (motyvai išdėstyti 4.5 poskyryje).

5.2. Kitos antikorupcinės pastabos:

---

⁶¹ Išvadas pagrindžiantys motyvai pateikti išvados dėl korupcijos rizikos analizės 3 ir 4 skyriuose.

5.2.1. Tobulintina melioracijos programos rengimo tvarka. Biržų rajono savivaldybėje nenustatytos pakankamai aiškios ir skaidrios procedūros, skirtos melioracijos darbų programai parengti, vykdant veiklą nesilaikoma melioraciją reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų (motyvai išdėstyti 3.2 poskyryje).

5.2.2. Nenustatytos sprendimų priėmimo procedūros dėl avarinių melioracijos gedimų šalinimo, dėl paramos melioracijos statinių naudotojų asociacijoms skyrimo. Sprendimai minėtose srityse priimami atsakingų asmenų nuožiūra, o tai laikytina per didelės diskrecijos suteikimu (motyvai išdėstyti 3.3 poskyryje).

5.2.3. Skirtinga avarinių ir kitų nedidelės vertės melioracijos sistemų ir statinių remonto darbų atlikimo praktika gali lemti neracionalų lėšų naudojimą bei korupcijos rizikas, kai vietoj vieno didesnės vertės pirkimo atliekami neskelbiami mažos vertės pirkimai. Pastebėta, kad vykdant kai kuriuos pirkimus galima permokamos Biržų rajono savivaldybės biudžeto lėšos (motyvai išdėstyti 4.2 poskyryje).

5.2.4. Perkant melioracijos objektų statybos techninės priežiūros paslaugas nesinaudojama centrinės perkančiosios organizacijos paslaugomis. Centralizuotų pirkimų vykdymas yra viena iš korupcijos rizikas viešuosiuose pirkimuose mažinančių priemonių (motyvai išdėstyti 4.3 poskyryje).

5.2.5. Neužtikrinamas pakankamas informacijos apie melioracijos funkcijų vykdymą viešumas, pavyzdžiui, viešai neskelbiami su melioracijos funkcijų vykdymu susiję savivaldybės teisės aktai (motyvai išdėstyti 4.6 poskyryje).

6. PASIŪLYMAI⁶²

6.1. Siekdami sumažinti korupcijos rizikos veiksnių įtaką Biržų rajono savivaldybės melioracijos veiklos srityse, Biržų rajono savivaldybei teikiame šiuos pasiūlymus:

6.1.1. Pasiūlymai atsižvelgiant į kritines antikorpucines pastabas:

6.1.1.1. Atsižvelgiant į Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo nuostatas, kitus Biržų rajono savivaldybės teisės aktus, reglamentuojančius darbo funkcijų atlikimą, spręsti dėl Biržų rajono savivaldybės atstovo veiklos melioracijos statinių naudotojų asociacijų naudai: ar tokia veikla galima, kokia apimtimi, kokie turėtų būti jos teisiniai pagrindai bei interesų konfliktų valdymo ir prevencijos priemonės.

6.1.1.2. Spręsti dėl rašytinių išankstinių rekomendacijų pateikimo savivaldybės melioratoriui, Biržų rajono melioracijos griovių ir drenažo techninės būklės vertinimo, priežiūros, remonto ir rekonstravimo darbų apimčių nustatymo komisijos pirmininkui, nuo kokių sprendimų priėmimo privalu nusišalinti, kokius interesus privalu deklaruoti.

6.1.1.3. Pagal galimybes svarstyti dėl funkcijų atskyrimo vykdant melioracijos darbų ir paslaugų viešuosius pirkimus.

6.1.1.4. Siekiant neskelbiamų mažos vertės pirkimų skaidrumo, nustatyti pareigą pirkimų organizatoriams nurodyti vieno tiekėjo apklausos pasirinkimo motyvus, įpareigoti pirkimų iniciatorius, organizatorius neatskleisti pirkimo dalyviams nustatytų maksimalių pirkimo verčių.

6.1.2. Pasiūlymai atsižvelgiant į kitas antikorpucines pastabas:

6.1.2.1. Rengti ir tvirtinti melioracijos darbų programą 3 metams.

6.1.2.2. Numatyti kontrolės procedūras, kad pirkimas būtų pradamas (inicijuojamas), tik jei jis yra numatytas patvirtintoje melioracijos darbų programoje, atsižvelgiant į programoje numatytas lėšas.

6.1.2.3. Spręsti dėl planinių melioracijos sistemų ir statinių apžiūrų vykdymo kontrolės.

6.1.2.4. Nustatyti aiškią melioracijos programos sudarymo tvarką, galimybes suinteresuotiems asmenims teikti pasiūlymus ir numatyti projektų atrankos pagrindus bei kriterijus.

6.1.2.5. Spręsti dėl Biržų rajono melioracijos griovių ir drenažo techninės būklės vertinimo, priežiūros, remonto ir rekonstravimo darbų apimčių nustatymo komisijos sudėties papildymo ir (ar) stebėtojo teisėmis dalyvaujančių asmenų įtraukimo.

6.1.2.6. Biržų rajono savivaldybės tvenkinių, hidrotechnikos statinių bei kitų valstybei nuosavybės teise priklausančių melioracijos sistemų avarinių gedimų remonto (išskyrus tvenkinių hidrotechnikos statinių, išnuomotų ar kitaip perleistų kitiems naudotojams, avarinių gedimų remonto)

---

⁶² Atsižvelgdami į tai, kas išdėstyta, prašome per 3 mėnesius nuo šios išvados ir pasiūlymų gavimo dienos pateikti STT informaciją apie šioje išvadoje pateiktų pasiūlymų numatomą įgyvendinimą Jūsų įstaigoje.

skubos darbų eiliškumo nustatymo tvarkos apraše reglamentuoti prašymų nagrinėjimo, darbų atlikimo terminus.

6.1.2.7. Spręsti dėl paramos melioracijos statinių naudotojų asociacijoms skyrimo procedūrų reglamentavimo.

6.1.2.8. Svarstyti galimybę sudaryti bendrą avarinių ir kitų nedidelės apimties melioracijos sistemų ir statinių remonto darbų sutartį, nustatyti jos maksimalią vertę, kuri užtikrintų visų reikalingų darbų atlikimą, užtikrinti, kad nebūtų laikotarpį, kai reikalingi darbai perkami atskirais pirkimais (pavyzdžiui numatyti metinės sutarties pratęsimo galimybę ar naujus pirkimus atlikti iki galiojančios sutarties termino pabaigos), pirkimo techninėje specifikacijoje numatyti įkainių koeficientus pagal vietovių, kuriose remontuojami melioracijos sistemos ir statiniai, tipus ir kitus reikiamus dalykus.

6.1.2.9. Nustatyti aiškia melioracijos darbų sutartyse numatomo rezervo naudojimo tvarką ir jo kainodarą.

6.1.2.10. Įvertinti galimybes hidrotechnikos statinių statybos techninės priežiūros paslaugas pirkti iš centrinės perkančiosios organizacijos.

6.1.2.11. Biržų rajono savivaldybės interneto svetainės melioracijos skiltyje skelbti individualius teisės aktus, susijusius su melioracijos funkcijų vykdymu, jų pakeitimus bei projektus, paskelbti Biržų rajono savivaldybės tvenkinių, hidrotechnikos statinių bei kitų valstybei nuosavybės teise priklausančių melioracijos sistemų avarinių gedimų remonto (išskyrus tvenkinių hidrotechnikos statinių, išnuomotų ar kitaip perleistų kitiems naudotojams, avarinių gedimų remonto) skubos darbų eiliškumo nustatymo tvarkos aprašą, kitus aktualius teisės aktus ir jų pakeitimus.

6.2. *Siekdami sumažinti korupcijos rizikos veiksnių įtaką perkančiosioms organizacijoms planuojant ir įsigyjant nebūtiną prekes, paslaugas ar darbus, Žemės ūkio ministerijai teikiame šį pasiūlymą dėl kritinės antikorupcinės pastabos:*

Svarstyti Melioracijos techninio reglamento MTR 1.05.01:2005 „Melioracijos statinių projektavimas“ pakeitimų galimybę siekiant supaprastinti nedidelės vertės melioracijos objektų remonto darbų projektavimo reikalavimus.

Direktoriaus pavaduotoja

Rūta Kaziliūnaitė

Mindaugas Stukas, tel. 8 652 45 815, el. p. mindaugas.stukas@stt.lt

Rengėjo tiesioginis vadovas Domantas Lukauskas, Korupcijos rizikos skyriaus viršininkas, tel. 8 656 60 933, el. p. domantas.lukauskas@stt.lt

Išvados dėl korupcijos rizikos analizės
Biržų rajono savivaldybės melioracijos
veiklos srityse priedas

ATLIEKANT KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĘ ĮVERTINTI TEISĖS AKTAI, DOKUMENTAI IR INFORMACIJA

I. ATLIEKANT KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĘ ANALIZUOTI TEISĖS AKTAI

1. Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas.
2. Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymas.
3. Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymas.
4. Lietuvos Respublikos melioracijos įstatymas.
5. Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas.
6. Valstybei nuosavybės teise priklausančių melioracijos statinių ir melioracijos sistemų naudojimo, būklės vertinimo, melioracijos darbų finansavimo taisyklės, patvirtintos žemės ūkio ministro 2013 m. kovo 21 d. įsakymu Nr. 3D-211.
7. Melioruotos žemės ir melioracijos statinių apskaitos taisyklės, patvirtintos žemės ūkio ministro 2004 m. balandžio 29 d. įsakymu Nr. 3D-243.
8. 2005 m. gegužės 12 d. žemės ūkio ministro įsakymas Nr. 3D-271 „Dėl valstybės lėšomis finansuojamų melioracijos darbų žemės ūkio paskirties žemėje sąrašo ir šių darbų prioritetų“.
9. Savivaldybės administracijos valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, atsakingų už melioraciją, pavyzdiniai nuostatai, patvirtinti žemės ūkio ministro 2006 m. vasario 2 d. įsakymu Nr. 3D-44.
10. Melioruotos žemės ir melioracijos statinių būklės įvertinimo metodika, patvirtinta žemės ūkio ministro 2006 m. vasario 8 d. įsakymu Nr. 3D-51.
11. Melioracijos darbus vykdančių subjektų ir melioruotos žemės naudotojų interesų suderinimo taisyklės, patvirtintos žemės ūkio ministro 2009 m. lapkričio 18 d. įsakymu Nr. 3D-883.
12. Melioracijos programos investicijų projektų finansavimo taisyklės, patvirtintos žemės ūkio ministro 2011 m. balandžio 18 d. įsakymu Nr. 3D-345.
13. Melioracijos techninis reglamentas MTR 1.12.02:2016 „Melioracijos darbų valstybinės priežiūros ir melioracijos sistemos naudojimo valstybinės priežiūros taisyklės“, patvirtintas žemės ūkio ministro 2006 m. sausio 31 d. įsakymu Nr. 3D-36.
14. Valstybės biudžeto specialiųjų tikslinių dotacijų, skiriamų savivaldybių biudžetams Žemės ūkio ministerijos kuruojamai valstybinei (valstybės perduotai savivaldybėms) savivaldybės erdvinių duomenų rinkinio tvarkymo funkcijai atlikti, paskirstymo, pervedimo, naudojimo ir atsiskaitymo tvarkos aprašas, patvirtintas žemės ūkio ministro 2018 m. gruodžio 31 d. įsakymu Nr. 3D-942.

15. Mažos vertės pirkimų tvarkos aprašas, patvirtintas Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2017 m. birželio 28 d. įsakymu Nr. 1S-97.

II. ATLIEKANT KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĘ ANALIZUOTI IR VERTINTI TEISĖS AKTAI, DOKUMENTAI IR INFORMACIJA

1. Melioracijos techninis reglamentas MTR 1.05.01:2005 „Melioracijos statinių projektavimas“, patvirtintas žemės ūkio ministro 2005 m. sausio 3 d. įsakymu Nr. 3D-1.

2. Pirkimų organizavimo ir vidaus kontrolės gairės (https://vpt.lrv.lt/uploads/vpt/documents/files/mp/organizavimas_kontrolė_gaires.pdf).

3. Biržų rajono savivaldybės tvenkinių, hidrotechnikos statinių bei kitų valstybei nuosavybės teise priklausančių melioracijos sistemų avarinių gedimų remonto (išskyrus tvenkinių hidrotechnikos statinių, išnuomotų ar kitaip perleistų kitiems naudotojams, avarinių gedimų remonto) skubos darbų eiliškumo nustatymo tvarkos aprašas, patvirtintas Biržų rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2021 m. rugsėjo 28 d. įsakymu Nr. A-699.

4. Biržų rajono savivaldybės raštu ir el. paštu pateikta informacija, teisės aktai ir dokumentai apie darbo praktiką melioracijos veiklos srityse.

5. Privačių interesų registro (<https://pinreg.vtek.lt/app/>) informacija.

6. Biržų rajono savivaldybės ir kita informacija Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje (<https://pirkimai.eviesiejipirkimai.lt/login.asp?B=PPO>).

7. Centriniam viešųjų pirkimų portale (http://www.cvpp.lt/index.php?option=com_vptpublic&task=sutartys&Itemid=109) pavišintos Biržų rajono savivaldybės sudarytos melioracijos paslaugų, darbų sutartys.
